

**Національна рада України
з питань телебачення і радіомовлення**

**ЗВІТ
Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення
за 2011 рік**

Київ 2011

ЗМІСТ

1.	Загальні положення	3
2.	Реалізація Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору України	11
2.1.	Визначені Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору завдання на 2011 рік та підсумки їх виконання	11
2.2.	Внесені у 2011 році зміни до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору	17
2.3.	Визначення засад і формування перспективного Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору	18
3.	Підсумки ліцензування телерадіомовлення за 2011 рік	19
3.1.	Ліцензування у 2011 році	19
3.1.1.	Ліцензування цифрового ефірного телебачення	20
3.1.2.	Ліцензування ефірного мовлення	22
3.1.3.	Ліцензування проводового мовлення	25
3.1.4.	Ліцензування кабельного мовлення	26
3.1.5.	Ліцензування супутникового мовлення	26
3.1.6.	Ліцензування діяльності провайдерів програмної послуги	27
3.2.	Державна реєстрація суб'єктів інформаційної діяльності України у 2011 році	28
3.3.	Обсяги ліцензійного збору в 2011 році	29
4.	Здійснення наглядових та регуляторних повноважень Національної ради	31
4.1.	Організація моніторингу телерадіоорганізацій	31
4.2.	Організація проведення перевірок телерадіоорганізацій	32
4.3.	Дотримання телерадіоорганізаціями та провайдерами програмної послуги ліцензійних умов та умов ліцензій	33
4.4.	Дотримання телерадіоорганізаціями ліцензійних умов щодо дитячого мовлення.	37
4.5.	Наглядові функції Національної ради у питаннях захисту дітей від впливу шкідливої інформації, яка поширюється в телерадіоефірі	39
4.6.	Дотримання телерадіоорганізаціями вимог законодавства щодо частки вітчизняного продукту в програмах (передачах)	40
4.7.	Дотримання телерадіоорганізаціями вимог законодавства про рекламу і спонсорство	41
5.	Дотримання норм законодавства щодо участі іноземного капіталу в статутних капіталах телерадіоорганізацій та вимог до їх установчих і статутних документів	43
6.	Засновники (власники) телерадіоорганізацій. Оцінка стану конкуренції та рівня монополізації телерадіоінформаційного ринку	47
7.	Міжнародна діяльність Національної ради	51
8.	Висновки	54
	Додатки	
	Додаткові графічні матеріали	

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Звіт про діяльність Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення охоплює період із 1 січня до 31 грудня 2011 року.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення (далі – Національна рада) є конституційним, постійно діючим колегіальним органом, основним завданням якого є нагляд за дотриманням законів України у сфері телерадіомовлення, а також здійснення регуляторних повноважень, визначення перспектив розвитку телерадіомовлення в нашій державі.

Конституційний орган діє відповідно до Законів України „Про телебачення і радіомовлення” та „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення”.

До складу Національної ради входять вісім осіб, чотирьох із яких призначає Верховна Рада України, а чотирьох – Президент України (на теперішній час призначено трьох).

Членами Національної ради є:

Манжосов Володимир Анатолійович – голова Національної ради (Указ Президента України № 468/2010 від 02.04.2010);

Головатенко Оксана Анатоліївна – перший заступник голови Національної ради (Указ Президента України № 962/2009 від 24.11.2009);

Мудрак Лариса Михайлівна – заступник голови Національної ради (Указ Президента України № 229/2010 від 23.02.2010);

Баранов Євген Валерійович (Постанова Верховної Ради України № 2366-VI від 29.06.2010);

Єлманова Оксана Миколаївна (Постанова Верховної Ради України № 2365-VI від 29.06.2010);

Опілат Ірина Володимирівна (Постанова Верховної Ради України № 2364-VI від 29.06.2010);

Фартушний Микола Всеволодович (Постанова Верховної Ради України № 2363-VI від 29.06.2010).

Упродовж 2011 року колегіальний орган у теперішньому складі продовжував виконувати завдання, які ставить перед Національною радою держава, що позитивно позначилося на конкретних заходах із розбудови вітчизняного телерадіоінформаційного простору.

1. У звітному році практично завершено найважливіший етап загальнодержавного проекту із впровадження цифрового наземного ефірного телебачення, який було розпочато наприкінці 2010 року на виконання доручення Президента України. Фактично за рік створено національну мережу ефірного цифрового телемовлення в стандарті DVB-T2 (MPEG-4) у складі цифрових загальнонаціональних каналів мовлення МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5, що надає можливість забезпечити 95% населення країни доступом до цифрового сигналу.

Паралельно з будівництвом цифрової мережі Національна рада здійснила значну роз'яснювальну роботу. У рамках виїзних нарад в областях та регіонах України відбулися зустрічі членів Національної ради з головами облдержадміністрацій, представниками органів місцевого самоврядування, керівниками телерадіоорганізацій та журналістами.

У квітні 2011 року Національна рада оголосила, а в серпні провела два конкурси на отримання ліцензій на мовлення, на які було виставлено 32 програми для цілодобового мовлення в чотирьох мультиплексах, що покривають територію всієї країни. Із них чотири програми було виділено для регіонального і місцевого мовника. За результатами видано 28 ліцензій на загальнонаціональне мовлення та 82 ліцензії на місцеве/регіональне мовлення.

На каналі мовлення багатоканальної телемережі МХ-5 (територіальна категорія мовлення – місцеве/регіональне мовлення) на цей час залишилося 169 вільних місць у 123 населених пунктах. Їх конкурсний розподіл заплановано на першу половину 2012 року.

Для вирішення соціальної складової впровадження цифрового мовлення Національна рада 2011 року ініціювала подання до проекту Державної програми забезпечення населення засобами приймання сигналів цифрового телемовлення. У результаті скоординованих дій державних органів до Державного бюджету України на 2012 рік внесено кошти на забезпечення населення засобами приймання сигналів цифрового телерадіомовлення в сумі 350 млн. 120 тис. грн., розпорядником цих коштів є Державний комітет телебачення і радіомовлення України.

Станом на 31 грудня 2011 року, відповідно до ліцензії провайдера програмної послуги ТОВ „Зеонбуд”, який на першому етапі повністю виконав свої зобов'язання, змонтовано 166 передавальних станцій, що вже подають цифровий сигнал.

Впровадження цифрового мовлення на території України передбачає наявність перехідного періоду, коли одночасно працюватимуть аналогові та цифрові станції. По завершенню перехідного періоду мовлення здійснюватиметься виключно у цифровому форматі.

Робота Національної ради в цьому напрямку отримала позитивну оцінку міжнародних експертів на конференції „Цифрове мовлення в Європі: правові, регуляторні та технічні аспекти”.

2. Особливості регулювання нових медіа – наступний пріоритет, якому Національна рада приділяє значну увагу. Зміни, що відбуваються в електронних засобах масової інформації, вимагають від Національної ради сучасних підходів до регулювання як технологічних, так і законодавчих завдань галузі. Поява новітніх інформаційно-комунікативних технологій, побудованих на використанні широкосмугового доступу, таких як IPTV, OTT (Over the Top), HbbTV тощо, надає можливість використання програмних послуг спільно з іншими телекомунікаційними послугами, зокрема доступу

до мережі інтернету, визначальними для яких є принципи інтерактивності та мультисервісності.

Упродовж 2011 року Національна рада проводила масштабні заходи для вивчення і застосування найкращих світових практик регулювання і співрегулювання галузі за умов переходу на новітні цифрові технології. Загалом, в Україні відбулося 8 конференцій і семінарів із залученням провідних зарубіжних і вітчизняних медіа-експертів, із них – 4 навчальні семінари в різних містах України за підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні.

3. Національна рада сприяла збільшенню охоплення території України діючими каналами і мережами мовлення. З цією метою у 2011 році проведено 6 конкурсів на отримання телерадіоорганізаціями ліцензій на мовлення. За їхніми результатами видано 156 ліцензій. Окрім цього, без конкурсів, як це передбачено нормами законодавства, видано 17 ліцензій на супутникове мовлення, 30 – на кабельне, 109 – провайдером програмної послуги, а також на багатоканальне мовлення – 110 нових ліцензій.

За результатами проведених конкурсів 34 частотних присвоєння було надано для розвитку загальнонаціонального державного радіомовлення, збільшено кількість телерадіоканалів, призначених для регіонального і місцевого мовлення. Порівняно з минулим роком у сфері телевізійного мовлення кількість загальнонаціональних телемереж зросла на 15, регіональних каналів телемовлення – на 22, у сфері радіомовлення додалося 9 регіональних каналів радіомовлення. Кількість загальнонаціональних радіомереж не змінилася.

Таким чином, у сфері телевізійного мовлення нині працює 30 загальнонаціональних та 63 регіональних канали, а в радіомовній сфері – 15 загальнонаціональних та 50 регіональних.

Загалом ліцензії на здійснення діяльності провайдерів програмної послуги мають 733 компанії. Постійне зростання їхньої кількості характеризується розширенням спектру надання інформаційно-комунікативних послуг населенню України.

4. Враховуючи різнобічні інформаційні потреби глядачів, Національна рада сприяє збільшенню кількості іноземних телевізійних програм і передач у кабельних мережах України. З цією метою постійно аналізуються програми і передачі зарубіжних телеканалів. Так, у звітному році до переліку іноземних програм, зміст яких відповідає вимогам Європейської конвенції про транскордонне телебачення і ретрансляція яких на території України не обмежується згідно з ч. 1 ст. 42 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, було долучено 25 іноземних каналів, виробництва Франції, Великої Британії, Росії, Іспанії та Чехії. З-поміж них 11 програм пізнавально-просвітницького спрямування, 5 – для дитячої аудиторії, 4 – музично-розважального жанру тощо.

Наприкінці 2011 року загальна кількість таких програм становила 155.

5. Національна рада оперативно реагує на резонансні проблеми галузі та порушення в діяльності телерадіоорганізацій і провайдерів програмної послуги. Тому у звітному році майже вдвічі зросла кількість позапланових перевірок.

Загалом 2011 року працівники Національної ради провели 394 перевірки телерадіоорганізацій і провайдерів програмної послуги (210 планових та 184 позапланових). До 110 компаній за результатами перевірок застосовано санкцію „оголошення попередження”, двом компаніям через відсутність мовлення анульовано ліцензії, стосовно шести – подано позови до суду про анулювання їхніх ліцензій. Штрафні санкції не застосовувалися, оскільки Кабінетом Міністрів України не погоджені розрахунки таких стягнень.

Упродовж звітнього періоду регуляторний орган продовжував процес лібералізації проведення перевірок діяльності ліцензіатів. Відповідно до Положення про скасування санкції „оголошення попередження”, телерадіоорганізації та провайдери програмної послуги мають можливість позасудового скасування зазначеної санкції, подавши до Національної ради відповідну заяву.

Національна рада у 2011 році здійснила 32 позапланові перевірки, за результатами яких 22 компаніям скасовано попередження. 10 компаніям, які не усунули повною мірою своїх порушень, було відмовлено у задоволенні їхніх заяв.

6. Національна рада упродовж 2011 року надавала пропозиції щодо необхідності внесення законодавчих змін до низки регуляторних актів. Такі пропозиції висловлювалися під час засідань Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації, у визначеному порядку надавалися Держкомтелерадіо, міністерствам відповідного спрямування.

Загалом, 2011 року регуляторним органом було розглянуто 7 законопроектів і 3 проекти постанов Кабінету Міністрів України. З них без зауважень Національна рада погодила 5 законопроектів, частина з яких була особливо важливою для діяльності галузі: „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення у відповідність із законами України „Про інформацію” та „Про доступ до публічної інформації””; „Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України”; „Про особливості здійснення закупівель за державні кошти телекомунікаційних послуг, у тому числі з трансляції радіо- та телесигналів для розповсюдження радіо- та телепрограм (за винятком послуг мобільного зв'язку та послуг доступу до Інтернету)”.

Проекти постанов Кабінету Міністрів України регуляторним органом погоджено без зауважень.

7. Упродовж 2011 року Національна рада брала активну участь у численних міжвідомчих робочих групах із питань розвитку телерадіоінформаційної галузі. Так, постійною була участь представників регуляторного органу у сфері телерадіомовлення України в засіданнях робочої групи з питань підготовки Всесвітньої конференції радіозв'язку Міжнародного союзу електрозв'язку (МСЕ).

У результаті проведеної роботи сформовано позицію Адміністрації зв'язку і радіочастот України щодо координації з ВКР-12.

У процесі підготовки проведення Євро-2012 фахівці Національної ради брали участь у роботі української частини Постійної міжурядової робочої групи з питань співробітництва в галузі телекомунікацій у рамках Українсько-польського комітету у справах підготовки і проведення фінального турніру чемпіонату Європи з футболу УЄФА. Основним завданням цієї групи була розробка заходів щодо належного користування радіочастотним ресурсом за підготовки й під час проведення чемпіонату, забезпечення беззавадної роботи радіосистем, приладів та обладнання в місцях проведення футбольного турніру.

З метою врегулювання питань використання радіоелектронних засобів у цей період та спрощення механізму отримання дозвільних процедур Національна рада своїм рішенням погодила проект документа „Про затвердження положення про надання іноземним користувачам дозволів на ввезення та експлуатацію радіоелектронних засобів на період проведення Євро-2012”.

Здійснювалася також спільна робота Національної ради з Українським державним центром радіочастот, у результаті якої узгоджено та укладено договір на виконання цим підприємством робіт із розробки висновків електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів мовлення, необхідних для створення та розвитку каналів і мереж мовлення.

Національна рада відгукнулася на ініціативу Антимонопольного комітету України та разом із іншими державними структурами долучилася до проведення низки нарад із питань удосконалення чинного законодавства щодо регулювання ринків для потреб телебачення і радіомовлення, ринків доступу до телепрограм, а також механізму запровадження регулювання розміру абонентної плати за користування універсальною програмною послугою. У результаті проведеної роботи узгоджено проект постанови Кабінету Міністрів України „Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг”. Ними встановлюються відносини між операторами, провайдерами телекомунікацій та споживачами телекомунікаційних послуг щодо надання та отримання послуг.

8. 2011 рік був періодом активної співпраці Національної ради з авторитетними міжнародними організаціями. Спільна діяльність спрямовувалася на вивчення кращих європейських практик регулювання телерадіомовлення, зокрема, нових медіа, досвіду впровадження цифрових технологій, забезпечення захисту дитячої аудиторії від негативного впливу

інформації, сприяння розвитку дитячого мовлення та можливостей застосування прикладів європейського досвіду співрегулювання за умов українських реалій. Національна рада ознайомила з досвідом діяльності Нідерландського інституту аудіовізуальних медіа та розробленою ним системою класифікації медіа-продукції, спрямовану на захист дітей від шкідливого аудіовізуального змісту. Крім того, Національна рада вивчила досвід Туреччини з адаптації цієї практики до національних умов.

Одним із найважливіших напрямів міжнародної діяльності Національної ради була організація та проведення у жовтні 2011 року конференції „Цифрове мовлення в Європі: правові, регуляторні та технічні аспекти”, що відбувалася в рамках програми головування України у Комітеті міністрів Ради Європи за сприяння спільного проекту Ради Європи і Європейського Союзу „Сприяння європейським стандартам в українському медійному середовищі”. За результатами конференції були прийняті відповідні рекомендації щодо ролі цифрового мовлення у сучасному інформаційному суспільстві.

9. Регуляторний орган у сфері телерадіомовлення постійно забезпечував виконання норми Закону України „Про доступ до публічної інформації”. Після набуття чинності цього закону в складі управління організаційного забезпечення Національної ради було створено новий структурний підрозділ – сектор зв'язків із громадськістю та забезпечення доступу до публічної інформації. На веб-сайті Національної ради розміщено відповідну рубрику – „Публічна інформація”, в якій містяться необхідні розділи забезпечення доступу до публічної інформації.

З травня по грудень 2011 року до регуляторного органу надійшло 35 інформаційних запитів на отримання публічної інформації, на які у визначені законом терміни було надано відповіді.

Також Національна рада упродовж року розглянула 387 звернень та критичних зауважень від громадян, у яких порушувалися різноманітні питання щодо діяльності телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги України.

10. Національна рада у процесі своєї діяльності дотримується принципів відкритості та плюралізму і демонструє готовність до співпраці з індустрією. 2011 року регуляторний орган особливу увагу приділяв виробленню механізмів та удосконаленню практики співрегулювання (співпраця регуляторних органів держави зі ЗМІ, спрямована на спільну реалізацію функції забезпечення вимог законодавства). Співрегулювання є показовою практикою, що діє в демократичних державах. З цією метою було проведено низку спільних конференцій, нарад, круглих столів та створено робочу групу для розробки відповідних положень.

11. Конституційний орган постійно сприяє діяльності засобів масової інформації. Засідання регуляторного органу проходять у відкритому режимі. На них постійно присутні журналісти, представники галузевих і громадських організацій. По їх завершенню проводяться брифінги, під час яких члени Національної ради інформують про зміни і тенденції в галузі.

У 2011 році задля удосконалення комунікації з громадянським суспільством Національна рада відкрила свої сторінки в соціальних мережах Facebook і Twitter.

Національна рада веде Державний реєстр телерадіоорганізацій України, який відповідно до Закону України „Про телебачення і радіомовлення” двічі на рік оновлюється. Нині до Держреєстру внесено 1704 телерадіоорганізації та суб’єктів інформаційної діяльності. Доступ до цього документа є вільним. Завдяки технічному доопрацюванню офіційного веб-ресурсу Національної ради 2011 року з’явилася можливість щомісяця оновлювати базу даних Державного реєстру. Вона розміщується у двох форматах – в окремій програмі та архівним файлом у програмі MS Word, що дає змогу користувачам у зручному для них режимі знаходити необхідну інформацію щодо діяльності всіх вітчизняних телерадіоорганізацій. Удосконалено також систему пошуку в Держреєстрі й загалом на сайті.

Така практика роботи засвідчує дотримання принципів відкритості й прозорості, які характерні для багатьох державних структур Європи.

При Національній раді діє консультативно-дорадчий орган – Громадська рада, яка покликана ініціювати та координувати заходи для проведення консультацій з громадськістю та забезпечувати врахування суспільної думки під час підготовки і реалізації рішень Національної ради. До неї входять представники неурядових організацій, журналісти, діячі культури та мистецтв.

Завдяки ініціативам дорадчого органу упродовж 2011 року було проведено чотири круглі столи за широкої участі громадськості. Питання, які на них розглядалися, стосувалися соціальної складової телерадіоінформаційної сфери, а саме: дотримання норм авторського права, захисту прав людей з вадами слуху, проблем дитячого мовлення та захисту прав дітей від негативної інформації. Питання, що порушувалися на круглих столах, мали широкий суспільний розголос і спричинили певні позитивні зрушення в роботі телерадіоорганізацій. Результати моніторингових мовлення, проведені наприкінці року, засвідчили певне зростання в ефірі вітчизняних компаній частки дитячих програм і передач. Крім того, за результатами круглих столів з питань дитячого мовлення Президент України дав доручення Уповноваженому з прав дитини створити міжвідомчу робочу групу з питань захисту дітей від шкідливої інформації на телебаченні, радіо та в інтернеті.

Національна рада і в подальшій своїй роботі буде займати активну позицію щодо вирішення соціальної та гуманітарної складової галузі електронних ЗМІ.

При Національній раді створено Колегію експертів, до якої входять відомі фахівці медіа-галузі, які долучаються до обговорення найактуальніших проблем сучасного інформаційного простору.

Національна рада одним із важливих завдань державного регулятора вважає розвиток вітчизняного телемовлення, поліпшення якості програм і передач. Для відзначення найбільших здобутків у телевізійній галузі щорічно проводиться Національна телевізійна премія „Телетріумф”.

Національна рада не залишається осторонь і питань, які сприяють вихованню підростаючого покоління в дусі патріотизму й любові до своєї Батьківщини та допомагають розвивати художні таланти юних митців. Упродовж багатьох років спільно з іншими засновниками та низкою громадських організацій Національна рада бере участь в організації та проведенні Міжнародного дитячого, молодіжного фестивалю аудіовізуальних мистецтв „Кришталеві джерела”.

12. У звітному періоді значна увага приділялася підвищенню ефективності роботи кадрового складу регуляторного органу.

Національна рада постійно сприяє професійному зростанню працівників її апарату. Щомісяця проводяться засідання комісії зі стажування, упродовж року за результатами її діяльності 50 осіб рекомендовано до кадрового резерву, 14 фахівців із кадрового резерву зараховано на постійну роботу та переведено на вищі посади.

2011 року 2 державні службовці II категорії брали участь у тренінгах „Програми розвитку лідерства: адміністративна реформа 2011” та 9 державних службовців проходили курс підвищення кваліфікації за програмою „Мовна освіта: шлях до євроінтеграції”, організовані Школою вищого корпусу державної служби Національного агентства України з питань державної служби.

10 державних службовців пройшли курс навчання в Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів, 5 здобувають другу вищу освіту в Національній академії державного управління при Президентові України та інших навчальних закладах, 4 навчаються в аспірантурі.

Працівники новоствореного сектору зв'язків із громадськістю та забезпечення доступу до публічної інформації упродовж травня – грудня 2011 року на семінарах-тренінгах поглиблювали правові знання та навички практичного застосування цього нормативного акту.

У звітному році Національна рада підготувала і провела 49 засідань та ухвалила 2985 рішень. Усі рішення Національної ради упродовж двох днів після їх ухвалення розміщуються у спеціальній рубриці веб-сайту.

Діяльність конституційного органу широко висвітлюється на офіційному веб-ресурсі та в засобах масової інформації.

2. РЕАЛІЗАЦІЯ ПЛАНУ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕЛЕРАДІОІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

2.1. Визначені Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору завдання на 2011 рік та підсумки їх виконання

Головним завданням, яке Національна рада виконувала у відповідності до Плану розвитку, була реалізація програми переходу на цифрове мовлення.

Рішення конституційного регуляторного органу про створення національної мережі цифрового телерадіомовлення в стандарті DVB-T на базі мультиплексів МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5 з єдиним провайдером програмної послуги стало першим кроком із його виконання.

У березні 2011 року для провайдера багатоканальної телемережі ТОВ „Зеонбуд” було визначено стандарт мовлення – DVB-T2, що є еволюційним розвитком стандарту DVB-T. Він суттєво покращує показники пропускну здатності фізичного каналу телевізійного мовлення за умови непогіршення інших характеристик цього каналу і не вносить змін до побудови інфраструктури та порядку функціонування мереж цифрового ефірного наземного телевізійного мовлення, що визначені базовим стандартом.

Ці зміни не впливають на інші характеристики каналу телевізійного мовлення, а тому повністю відповідають вимогам підписаної Україною Регіональної угоди „Женева-2006”, що підтверджується документами Міжнародного союзу електрозв’язку, Європейського інституту стандартів електрозв’язку (ETSI) та Європейського радіомовного союзу.

Процес створення цифрових багатоканальних телемереж ускладнюється необхідністю забезпечення одночасної роботи аналогових та цифрових передавальних станцій, що є умовою перехідного періоду.

Але завдяки злагодженій роботі Національної ради з Українським державним центром радіочастот було проведено ґрунтовну роботу, спрямовану на ефективне використання радіочастотного ресурсу, виділеного для потреб телевізійного цифрового мовлення. Станом на кінець 2011 року багатоканальна цифрова телемережа (у складі МХ-1, МХ-2, МХ-3 та МХ-5) складається з 664 телевізійних каналів, які поширюють 32 програми у 166 населених пунктах.

Для вирішення соціальної складової впровадження цифрового мовлення Національна рада 2011 року ініціювала подання до проекту Державної програми забезпечення населення засобами приймання сигналів цифрового телемовлення. У ньому передбачалися такі шляхи вирішення питання забезпечення придбання населенням цифрових телеприймачів та засобів приймання сигналів цифрового телемовлення:

- фінансування з Державного бюджету;

- залучення ресурсів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- пільгове кредитування;
- здійснення торговими мережами пільгових продажів;
- проведення заходів щодо зниження організаціями-виробниками ціни на засоби приймання цифрового сигналу;
- проведення телеорганізаціями інформаційної рекламної кампанії під час телетрансляції програм за категорією інше.

Як зазначалося, на забезпечення населення засобами приймання сигналів цифрового телерадіомовлення в Державному бюджеті України на 2012 рік виділено кошти в сумі 350 млн. 120 тис. грн.

Окрім реалізації цифрової програми Національна рада упродовж 2011 року сприяла збільшенню охоплення території України діючими каналами і мережами мовлення, багатоканальними кабельними та ефірними телемережами. Завдяки появі нових технологій мовлення телевізійний ринок України продовжував активно розвиватися.

Використання радіочастотного ресурсу України, виділеного для потреб телебачення і радіомовлення, здійснювався відповідно до Плану використання радіочастотного ресурсу України.

Для потреб ефірного телемовлення в Україні задіяні:

- 2586 каналів аналогового телевізійного мовлення;
- 5139 каналів цифрового телевізійного мовлення.

У сфері телевізійного мовлення залежно від території розповсюдження програм нараховується:

а) загальнонаціональних телеканалів – 30:

- Національна телекомпанія України („Перший”),
- ТОВ „ТРК „ЕРА” („Ера”),
- ТРК „Студія ”1+1” у формі ТОВ („1+1”),
- АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація” („Інтер”),
- ТОВ „МКТ ”ІСТV” („зірка ІСТV”),
- ТОВ „Новий канал” („Н”),
- ТОВ „ТРК ”Україна” („Україна”),
- ТОВ „ТРК ”Україна” („КіноТочка”),
- ТОВ „ТРК ”Україна” („НЛО-ТВ”),
- ПрАТ „Міжнародний Медіа Центр-СТБ” („С, Ти вдома”),
- ПрАТ „ТК „ТЕТ” („ТЕТ”),
- ТОВ „Телестудія „Служба інформації” („НТН”),
- ТОВ „Телеодин” („М1”),
- ТОВ „ТРК „Експрес-Інформ” („5 канал чесних новин”),
- Підприємство з іноземними інвестиціями у формі ТОВ „ТРК „НБМ” („5”),
- ТОВ „ТРО „Мульти Медіа Сервіс” („К1”),
- ТОВ „Телеканал „Тоніс” („tonis”),
- ТОВ „ТРК „Кіно ТВ” („Ентер-фільм”),
- ТОВ „Музичне телебачення” („MTV-Україна”),

- ТОВ „Телеканал „МЕГА” („М”),
- ТОВ „ТРК „Музика ТВ” („MUSIC”),
- ТОВ „Тотвельд” („Хокей”),
- ТОВ „Телеканал „К2” („К2”),
- ТОВ „Реал Істейт-ТВ” („REAL TV ESTATE”),
- ТОВ „ТРК „Нові комунікації” („Star TV”),
- ТОВ „Голдберрі” („g”),
- ТОВ „ТРК „Погода ТВ” („Погода ТВ”),
- ТОВ „Банківське телебачення” („БАНК TV”),
- ТОВ „Корона Санрайс” („ВІНТАЖ ТВ”),
- ТОВ „Аспера 2011” („ЕСКУЛАП- TV”).

Ними використовується:

- для потреб аналогового мовлення – 1968 частотних присвоєнь;
- для потреб цифрового телевізійного мовлення – 4648 частотних присвоєнь у мережах МХ-1, МХ-2, МХ-3 та МХ-5;

Кількість загальнонаціональних каналів порівняно з 2010 роком зросла вдвічі за рахунок побудови цифрової телемережі.

б) регіональних каналів ефірного телемовлення включно з ОДТРК – 63, ними використовуються:

- для потреб аналогового мовлення – 414 частотних присвоєнь;
- для потреб цифрового телевізійного мовлення – 448 частотних присвоєнь у мережі МХ-5;

в) місцевих телерадіоорганізацій ефірного телемовлення – 194, ними використовується:

- для потреб аналогового мовлення – 204 частотних присвоєння (з них цілодобове мовлення здійснюється на 89 частотних присвоєннях, на 115 – ефірний час ділиться з мовником іншої територіальної категорії);
- 31 мовником місцевого ефірного телемовлення використовується 40 частотних присвоєнь у багатоканальній мережі МХ-5.

Наземне ефірне радіомовлення реалізується в діапазонах частот довгих, середніх та коротких хвиль, а також ультракоротких хвиль нижнього та верхнього піддіапазонів.

Для потреб ефірного радіомовлення в Україні задіяно 1117 радіочастот.

Залежно від території розповсюдження програм нараховується:

- а) загальнонаціональних радіоканалів – 15:
- НРКУ (УР-1) („Українське радіо”),
 - НРКУ (УР-2) („Українське радіо”),
 - НРКУ (УР-3) („Українське радіо”),
 - ТОВ „ТРК „НБМ-Радіо” („Радіо 5-Ретро ФМ”),
 - ТОВ „ТРК „Радіо-Ера” („Радіо-Ера ФМ”, „Радіо Ера”, „Ера ФМ”),

- ДП „Новий обрій” („Super Radio”),
- ТОВ „ТРК „Медіа Маркет” („Хіт ФМ”),
- ПАТ „Наше радіо” („Наше радіо”),
- ТОВ „ТРО „Русское радио” – Україна” („Русское Радио”),
- ТОВ „ТРК „Клас” („Перець FM”, „Стильное”),
- ТОВ „ТРК „Радіо Кохання” („Радіо дача”),
- ДП „ТРО „Довіра” („Авторадіо”),
- ПАТ „ТРК „Люкс” („Люкс ФМ”, „Радіо Люкс FM”),
- ПАТ „РК „Гала” („Гала Радіо”),
- Українська корпорація телебачення і радіомовлення „ЮТАР” („KISS FM”).

Ними використовується 688 частотних присвоєнь.

- б) регіональних каналів радіомовлення, включно з ОДТРК – 50, якими використовується 354 частотних присвоєння, з них:
- 200 частотних присвоєнь використовуються цілодобово, інші – ділять час із загальнонаціональними або місцевими мовниками;
 - 184 частотних присвоєння використовують ОДТРК, які віднесені до категорії регіонального ефірного радіомовлення, з яких 149 – використовуються спільно з іншими мовниками, 35 частотних присвоєнь – цілодобово.
- в) місцевих радіоорганізацій – 212, ними використовується 246 частотних присвоєнь, з них: 194 – цілодобово, інші 52 – у відрізках часу спільно з іншими мовниками (місцевими, регіональними, загальнонаціональними).

ОДТРК, які віднесені до категорії місцевого мовлення (Івано-Франківська ОДТРК, Чернігівська ОДТРК), використовують 7 частотних присвоєнь у відрізках часу на мережі мовлення УР-1.

Триває процес поступового переходу діючих багатоканальних телемереж типу МІТРС на цифровий стандарт розповсюдження телепрограм, на які були отримані висновки щодо електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів мовлення для створення та розвитку каналів мовлення, мереж мовлення та телемереж (багатоканальна система) у діапазоні радіочастот 11,7–12,5 ГГц.

У 2011 році зросла кількість та відбулася модернізація багатоканальних кабельних телемереж.

Розширився спектр надання провайдерами програмної послуги пропозицій абонентам щодо перегляду програм за кількома стандартами, в аналоговому та цифровому форматі, що більшою мірою сприяє задоволенню інформаційних потреб громадян.

Важливим моментом у регулюванні діяльності багатоканальних кабельних та ефірних телемереж є розроблений Національною радою проект Положення про видачу, переоформлення та видачу дублікату ліцензії провайдера програмної послуги, в якому було враховано численні звернення провайдерів програмної послуги та їх громадських утворень.

У 2011 році вітчизняний ринок супутникового телевізійного мовлення поповнився 12-ма новими телевізійними програмами окремої тематичної спрямованості. Завдяки збільшенню бюджетних видатків відбулося створення 5-ти нових державних супутникових телевізійних програм. На кінець звітної періоду супутникове телевізійне мовлення здійснювали 86 компаній, радіомовлення – 4. Вітчизняні супутникові телерадіокомпанії всіх форм власності для технологічної доставки сигналу продовжують орендувати потужності закордонних супутникових мереж.

Кількість телерадіопрограм, які ретранслюються з іноземних супутників, розподіляється таким чином: 34 – Amos (Ізраїль), 56 – Astra (Швеція), 2 – Eutelsat (Франція), 12 – Hellas Sat 2 (Греція), 1 – Intelsat 3R (США), 1 – Експрес (РФ).

Іноземне мовлення здійснюють 75 телерадіоорганізацій. Виключно на територію України мовлять 25 телерадіоорганізацій.

Протягом 2011 року вітчизняні телерадіоорганізації з метою покращення якості мовлення, збільшення кількості глядачів змінювали характеристики каналів мовлення та операторів телекомунікацій. Також відбувалося перенесення сигналу мовлення 7 телерадіоорганізацій на новий супутниковий ретранслятор – Astra 1G (Швеція).

Національна рада взяла участь у погодженні технічних параметрів мовлення для Національної супутникової системи зв'язку України. Рішенням від 22 червня 2011 року № 1258 затверджено „Основні положення щодо створення Національної супутникової системи зв'язку України. (Редакція 2)“.

Під час звітної періоду відповідно до ліцензійних вимог на вітчизняному ринку супутникових DTH-платформ надання програмної послуги здійснювало „ТОВ „Віжн ТВ”, ТМ „Viasat” (Astra 4A, 5° сх. д.). Інший ліцензіат – ТОВ „Діджитал флай Юкрейн”, ТМ „MYtv” (Thor 6, 1° зах. д.) програмну послугу в 2011 році не надав.

З липня 2011 розпочало діяльність ТОВ „Істіл Телеком Україна”, м. Київ, під торговою маркою „Xtra TV”. На початку жовтня 2011 почав діяти сервіс від ВАТ „НТВ-Плюс”, м. Москва, – „НТВ плюс Україна”. Російською компанією „Триколор ТВ Україна” ведеться формування пакета каналів та зарезервовано ємність на супутнику „Eutelsat W7” для розгортання нової телевізійної платформи „Либідь ТВ”, націленої на ринок DTH-послуг в Україні. До цього часу заявні документи для отримання ліцензій провайдера програмної послуги від цих компаній до Національної ради не надходили.

Крім того, на території України є можливість приймання понад півтора десятка іноземних супутникових телевізійних платформ, а саме: „НТВ-Плюс”, „Триколор ТВ”, „Платформа HD”, „Платформа DV”, „Радуга ТВ”, „Рикор ТВ”, „Континент”, „Digital+”, „Sky Deutschland”, „Polsat Cyfrowy”, „Cyfra+”, „n”, „Sky Digital”, HD+, „Sky Italia”, „Orange”, TNK, TVP, „Digiturk”, „Focus Sat”.

У звітний період Національна рада сформувала 80 подань до Українського державного центру радіочастот стосовно розробки висновків

щодо електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів для потреб телерадіомовлення.

Замовлення УДЦР розрахунку частотного ресурсу для аналогового телемовлення здійснюється лише у разі змін технічних характеристик діючих передавальних засобів (адреси розташування, параметрів випромінювання). Застосування радіоелектронних засобів звукового мовлення відбувається відповідно до Плану використання радіочастотного ресурсу України з урахуванням положень Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору.

Таблиця 1

**Подання до Українського державного центру радіочастот
стосовно розробки висновків**

	Радіомовлення		Телебачення		МІТРС	
	замовлено	отримано	замовлено	отримано	замовлено	отримано
зміна потужності	9	19	3	7	—	—
технічне перенесення	8	6	3	1	—	—
зміна адреси	77	75	11	14	2	1
заміна каналу/частоти	4	4	1	5	—	—
прорахунок нових частотних присвоєнь	29	3	—	—	—	30
введення ретрансляторів	—	—	—	—	8	1
перехід на цифру	—	—	—	—	4	3

Таблиця 2

**Динаміка надходжень висновків
Українського державного центру радіочастот**

Вид мовлення	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік
Цифрове ефірне телебачення	—	58	13	9	716
Радіомовлення	71	84	38	200	107
Багатоканальне мовлення (МІТРС)	20	21	30	19	35
Всього	91	163	81	228	858

Залишається велика кількість суб'єктів інформаційної діяльності, які володіють радіоелектронними засобами мовлення, але вчасно не отримали

передбачених законом дозволів на їхню експлуатацію. Національна рада неодноразово попереджала таких ліцензіатів про неприпустимість порушення закону та приведення їхньої діяльності у відповідність до чинного законодавства.

За зверненнями телерадіоорганізацій Національна рада упродовж 2011 року направила ДП „Український державний центр радіочастот” 294 подання з проханням видати цим компаніям висновки щодо електромагнітної сумісності та дозволу на експлуатацію радіоелектронних засобів мовлення.

На виконання наглядових повноважень Національної ради щодо дотримання телерадіоорганізаціями та провайдерами програмної послуги стандартів і норм технічної якості телерадіопрограм здійснювався ретельний аналіз інформації, зазначеної в організаційно-технічних зобов'язаннях щодо відповідності стандартам та нормам технічної якості.

Нагляд за технічною якістю телерадіопрограм також здійснювався під час проведення планових та позапланових перевірок телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги.

2.2. Зміни, внесені у 2011 році до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору

На виконання вимог ст. 21 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” Національна рада наприкінці 2011 року внесла зміни до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, враховуючи реальний стан розвитку галузі та впровадження новітніх технологій мовлення.

Зважаючи на те, що робота щодо забезпечення населення приймальними пристроями цифрового телебачення розпочнеться у 2012 році, Національна рада початковий термін відключення аналогового мовлення поставила у відповідність до рівня насиченості домогосподарств сет-топ-боксами. Відповідно, наступні етапи реалізації цифрової програми відтерміновано на цей час.

2011 року тривав розвиток діючих мереж мовлення телерадіоорганізацій, створення нових теле- та радіомереж, які охоплюють мовлення окремі області або кілька суміжних областей. За підсумками цієї діяльності відповідними рішеннями Національної ради телерадіоорганізаціям були змінені або встановлені територіальні категорії каналів мовлення відповідно до вимог ч. 4 ст. 23 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

У Плані розвитку, зміни до якого були ухвалені 14 грудня 2011 року, визначено напрями щодо подальшого перспективного розвитку технологій мовлення за умов переходу на цифрове мовлення.

2.3. Визначення засад і формування перспективного Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору

Визначаючи завдання та пріоритети Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, Національна рада враховує загально визнані міжнародні норми та стандарти в галузі телерадіомовлення.

Нова редакція Плану розвитку складається з розділів, які характеризують стан простору на сучасному етапі, періоди та порядок використання радіочастотного ресурсу та запровадження цифрового ефірного мовлення, критерії формування програмної концепції мовлення, а також принципи добору програм провайдерами програмної послуги.

У Плані розвитку на 2012 рік передбачено одночасне мовлення у побудованих цифрових мережах та мережах аналогового наземного телемовлення. З метою ефективного використання радіочастотного ресурсу, виділеного для зазначених багатоканальних мереж, за наявності вільних каналів буде оголошуватися конкурс на багатоканальне мовлення.

Триватиме розпочата в 2011 році програма державного забезпечення населення пристроями для приймання телепрограм у цифровому форматі.

З огляду на те, що для успішної реалізації переходу телевізійного мовлення на новітні стандарти має бути проведена широка роз'яснювальна робота та здійснені інші маркетингові заходи, спрямовані на інформування населення, Національна рада передбачила особливі ліцензійні умови, в яких зобов'язала ліцензіатів брати участь в інформаційній кампанії. А саме: безкоштовно упродовж 2011–2012 років у своїх програмах мовники мають транслювати інформаційні ролики щодо особливостей прийому цифрового сигналу. В ефірі компаній уже з'явилися тематичні програми, крім цього проводилися і будуть проводитися семінари, конференції, круглі столи.

Наступного року відбудуватиметься часткове вимкнення радіоелектронних засобів аналогового наземного телемовлення за згодою ліцензіатів та з урахуванням вимог ч. 9 ст. 22 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”. За рахунок вивільнення аналогового радіочастотного ресурсу здійснюватиметься подальший розрахунок частот для стовідсоткового охоплення населення цифровим мовленням, створення і розвиток багатоканальних мереж у сільській місцевості, на складних за рельєфом територіях, у тінюваних зонах.

Діяльність Національної ради з розбудови національного телерадіоінформаційного простору 2012 року буде скерована на подальше виконання заходів із гарантування інформаційної безпеки країни, визначених Президентом України та Урядом, сприятиме максимальному задоволенню інформаційних потреб громадян України, а також інтеграції держави у світовий інформаційний простір.

3. ПІДСУМКИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ТЕЛЕРАДІОМОВЛЕННЯ ЗА 2011 РІК

3.1. Ліцензування в 2011 році

Національна рада здійснює ліцензування телерадіомовлення, керуючись Законами України „Про телебачення і радіомовлення”, „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення” та відповідно до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору України.

За період із 1 січня по 31 грудня 2011 року на засіданнях Національної ради розглянуто 3388 заяв, із них 1928 – на участь у конкурсах на отримання ліцензій на мовлення та 940 заяв на переоформлення ліцензій. У разі ухвалення позитивного рішення та після сплати компаніями відповідного ліцензійного збору заявникам видано ліцензії на мовлення та провайдера програмної послуги.

Ліцензування у звітному періоді мало свої особливості. Оформлення бланків ліцензій на мовлення здійснювалося на виконання рішень Національної ради, ухвалених як 2011 року, так і 2010-го. Це пов'язано з тим, що зміни до ст. 31 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, внесені з метою зменшення впливу світової економічної кризи на діяльність електронних засобів масової інформації в Україні, не передбачали процедури нарахування ліцензійного збору за видачу ліцензії на супутникове, кабельне та проводове мовлення.

Водночас, підставою для оформлення бланків ліцензій є сплата ліцензійного збору. Це фактично унеможливило оформлення бланків ліцензій на зазначені види мовлення до законодавчого врегулювання цього питання та затвердження у квітні 2011 року Методики розрахунків розмірів ліцензійного збору за видачу або продовження строку дії ліцензії на мовлення, ліцензій провайдера програмної послуги визначення розміру плати за переоформлення ліцензії та видачу дублікату ліцензії на мовлення, ліцензії провайдера програмної послуги. Тому компанії-ліцензіати з січня по квітень 2011 року не мали можливості сплачувати ліцензійний збір за видачу ліцензій на супутникове, кабельне та проводове мовлення.

Загалом за звітний період Національна рада видала телерадіоорганізаціям (з урахуванням переоформлень) 473 ліцензії.

Серед них:

ліцензій на мовлення –	338	(з них 132 – переоформлення)
- супутникове –	28	(з них 11 – переоформлення);
- ефірне –	145	(з них 107 – переоформлення);
- кабельне –	37	(з них 7 – переоформлення);
- проводове –	17	(з них 6 – переоформлення);
- багатоканальне –	111	(з них 1 – переоформлення);
ліцензій провайдера програмної послуги –	135	(з них 26 – переоформлення).

Крім того, було внесено зміни до 713 ліцензій через переоформлення додатків.

Серед них:

ліцензій на мовлення –	500
- супутникове –	69
- ефірне –	377
- кабельне –	33
- проводове –	8
- багатоканальне –	13
ліцензій провайдера програмної послуги –	213.

Усього подовжено термін дії 87 ліцензій на ефірне мовлення та 7 – на супутникове мовлення.

Відповідно до вимог ст. 37 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” упродовж 2011 року Національною радою анульовано 115 ліцензій на мовлення та провайдера програмної послуги, серед них:

- за власною заявою телерадіоорганізації –	110;
- через відсутність мовлення впродовж року –	2;
- за рішенням суду –	3.

3.1.1. Ліцензування цифрового ефірного телебачення

Відповідно до вимог ч. 5 ст. 23 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” та п. 5.3 Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору України ліцензування цифрового ефірного мовлення з використанням радіочастотного ресурсу України здійснюється як ліцензування багатоканального. Ліцензії на цифрове ефірне мовлення видаються на конкурсних засадах.

Так, упродовж 2011 року Національна рада оголосила 2 конкурси на отримання ліцензії на вільних каналах мовлення багатоканальних телемереж МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5. Розподіл місць між загальнонаціональними, регіональними та місцевими мовниками в зазначених ефірних цифрових мультиплексах, що покривають територію всієї країни, відбувся таким чином: по 8 програм у МХ-1, МХ-2, МХ-3 та 4 програми – у МХ-5 для загальнонаціонального мовлення. Для місцевого та регіонального мовлення виділено 4 місця в МХ-5.

У квітні 2011 року було оголошено конкурс на отримання ліцензії на мовлення на вільних каналах багатоканальних телемереж МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5 із загальнонаціональною територіальною категорією мовлення. На участь у конкурсі було подано 59 заяв від 55 телерадіоорганізацій.

Було розподілено всі 28 вільних місць. 8 телекомпаній, а саме: АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація”, м. Київ, ТОВ „ТРК „Україна”, м. Донецьк (логотип „Україна”), ТОВ „ТРК „Україна”, м. Донецьк (логотип „Кіноточка”), ВАТ „Телеканал „ТОНІС”, м. Київ, ТОВ „Телеканал „МЕГА”, м. Київ, ТОВ „ТРК „Музика ТВ”, м. Київ, ТОВ „Музичне телебачення”,

м. Київ, ТОВ „Банківське телебачення”, м. Київ, отримали ліцензії на мовлення з форматом високої якості HD (High Definition), інші отримали право мовити у форматі SD (Standart Definition).

Враховуючи результати конкурсу на отримання ліцензії на мовлення на вільних каналах багатоканальних телемереж, Національна рада своїм рішенням від 18.08.2011 № 2048 затвердила розподіл програм за мультиплексами МХ-1, МХ2, МХ-3, МХ-5 у стандарті мовлення – DVB-T2 (MPEG-4).

Таблиця 3

Розподіл програм за мультиплексами

№ з/п	Мультиплекс	ТРО
1.	МХ-1	АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація”, м. Київ
2.		ТОВ „ТРК „Україна”, м. Донецьк (логотип „Україна”)
3.		ТРК „Студія „1+1” у формі ТОВ”, м. Київ
4.		ТОВ „Телестудія „Служба інформації”, м. Київ
5.		ТОВ „ТРО „Мульти Медіа Сервіс”, м. Київ
6.		Національна телекомпанія України, м. Київ
7.		ТОВ „Міжнародна комерційна ТРК” (ICTV), м. Київ
8.		ТОВ „ТРК „Кіно ТВ”, м. Київ
9.	МХ-2	ТОВ „Музичне телебачення”, м. Київ
10.		ТОВ „ТРК „Україна”, м. Донецьк (логотип „Кіноточка”)
11.		ПрАТ „Міжнародний Медіа Центр-СТБ”, м. Київ
12.		ПрАТ „Телекомпанія „ТЕТ”, м. Київ
13.		ТОВ „Телеканал „К2”, м. Київ
14.		ТОВ „Новий канал”, м. Київ
15.		ТОВ „Телеодин”, м. Київ
16.		ПІ у формі ТОВ „ТРК „НБМ”, м. Київ
17.	МХ-3	ТОВ „Телеканал „МЕГА”, м. Київ
18.		ТОВ „ТРК „Музика ТВ”, м. Київ
19.		ТОВ „Тотвельд”, м. Київ
20.		ТОВ „ТРК „Україна”, м. Донецьк (логотип „НЛЮ-ТВ”)
21.		ТОВ „Реал істейт-ТВ”, м. Одеса
22.		ТОВ „ТРК „Нові комунікації”, м. Київ
23.		ТОВ „Голдберрі”, м. Київ
24.		ТОВ „ТРК „Погода ТВ”, м. Київ
25.	МХ-5	ВАТ „Телеканал „Тоніс”, м. Київ
26.		ТОВ „Банківське телебачення”, м. Київ
27.		ТОВ „Корона санрайс”, м. Київ
28.		ТОВ „Аспера 2011”, м. Київ

Національна рада затвердила конкурсні умови з чіткими критеріями для визначення переможців конкурсу. Перевага надавалася конкурсантам, які довели під час конкурсної презентації телерадіокомпанії достатній рівень творчого й фінансового потенціалу для власного виготовлення передач, а також у програмних концепціях яких переважали програми національного виробництва.

Також у квітні було оголошено конкурс на отримання ліцензії на мовлення на вільних каналах мовлення багатоканальної телемережі МХ-5 із регіональним/місцевим покриттям.

До участі в конкурсі на 668 частот було подано 1040 заяв від 182 телерадіоорганізацій, з них – 37 регіональних та 145 місцевих мовників.

Розглянувши всі заяви претендентів, Національна рада визначила переможців та видала ліцензії 82-м телерадіоорганізаціям. Всього було розподілено 516 частот. Зокрема ліцензії отримали всі обласні державні телерадіокомпанії, 5 регіональних та 17 регіональних (в межах області) мовників. Із-поміж інших, ліцензії на багатоканальне телебачення отримали Івано-Франківська ОДТРК, яка до цього взагалі не здійснювала телевізійне мовлення, та Львівська ОДТРК, що мала для розповсюдження своїх програм лише один телеканал у м. Львові.

Конкурсний розподіл вільних місць у мультиплексі МХ-5 для регіонального і місцевого мовлення заплановано на першу половину 2012 року.

Окрім побудованих у звітному році багатоканальних телемереж МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5, нині діє багатоканальне телевізійне мовлення з використанням 41, 43 та 64 цифрових каналів у м. Києві:

- на 43 ТВК (5 цифрових телепрограм) ліцензіатом є ТОВ „ТРК „Експрес-Інформ”, м. Київ;
- на 64 ТВК (4 цифрові телепрограми) – ТОВ „Гамма-Консалтинг”, м. Київ;
- на 41 ТВК (4 цифрові телепрограми) – ТОВ „Ера продакшн”, м. Київ.

3.1.2. Ліцензування ефірного мовлення

Згідно з вимогами ст. 23 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” Національна рада здійснює ліцензування ефірного мовлення, пов’язаного з використанням радіочастотного ресурсу, лише на конкурсних засадах.

Під час розгляду заяв, поданих на участь у конкурсі, перевага надавалася телерадіоорганізаціям, у концепціях яких були наявні соціально-важливі програми, що задовольняють інформаційні потреби населення України.

За звітний період Національна рада оголосила 8 конкурсів на отримання ліцензій на мовлення з використанням радіочастотного ресурсу, зокрема, як зазначалося вище, 2 конкурси на цифрове мовлення. Загалом на конкурси було виставлено 252 аналогових ефірних частотних присвоєння (169 – для потреб радіомовлення, 83 – для телебачення) та 696 вільних місць у багатоканальних телемережах МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5 (28 – для загальнонаціонального мовлення, 668 – для місцевого/регіонального мовлення).

Загалом, підбито підсумки та визначено переможців 6 конкурсних відборів. Результати двох останніх конкурсів визначатимуться у 1 кварталі

2012 року. Всього впродовж року розглянуто 1907 конкурсних заяв від 412 телерадіоорганізацій.

У січні – лютому 2011 року Національна рада приймала документи на участь у конкурсах, оголошених 22 та 30 грудня 2010 року. За підсумками розгляду 718 заяв від 145 учасників Національна рада 10 березня 2011 року визначила 30 переможців. Усього під час конкурсів було надано право мовлення з використанням 123 частотних присвоєнь (із них 114 – радіомовлення та 9 – телебачення), зокрема, 31 радіочастоту отримали державні телерадіоорганізації. Таким чином, регуляторний орган підтримав розбудову мереж державних телерадіокомпаній. Національна радіокомпанія України отримала 17 нових частот, Полтавська ОДТРК „Лтава” – 7, Львівська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Черкаська, Чернігівська обласні державні телерадіокомпанії та ДТРМК „Крим” – по 1 частотному присвоєнню.

У травні 2011 року Національна рада оголосила конкурс на отримання ліцензій на мовлення з використанням 21 телевізійного каналу і 11 радіочастот. За результатами розгляду 66 заяв від 24 телерадіоорганізацій (25 заяв на радіомовлення, 41 заява на телебачення) Національна рада 10 серпня 2011 року визначила переможців.

Серед претендентів на отримання ліцензії на мовлення з використанням радіочастот переможцями стали 8 телерадіокомпаній. Зокрема, на частоту 104.4 МГц в смт Варві Чернігівської області претендували Національна радіокомпанія України та Радіоорганізація „Варвинське районне радіомовлення”. Врахувавши інтереси обох державних компаній, Національна рада визнала їх переможцями та надала право для самостійного узгодження відрізків мовлення.

У конкурсі на телевізійне мовлення переможцями стали 6 телерадіокомпаній. На 13 вільних каналах переможців визначено не було, тому в подальшому вони будуть повторно виставлені на конкурс. ТОВ „Новини 24 години”, м. Київ, отримало ліцензію на мовлення в межах вільних відрізків часу в 2 населених пунктах: м. Волочиську та м. Теофіполі Хмельницької області. Інші переможці отримали по одному вільному каналу, серед них – ТОВ „Телерадіокомпанія „Андсер”, м. Одеса, яке до цього здійснювало мовлення в обсязі 16 годин на добу на 1 ТВК у м. Одесі. Здобувши перемогу в конкурсі, ця телерадіокомпанія збільшила власне мовлення до 24 годин.

Загалом, у цьому конкурсі було підтримано 5 регіональних мовників, 7 місцевих та 2 загальнонаціональних.

5 серпня 2011 року було розпочато прийом заяв на отримання ліцензій на мовлення з використанням вільних телерадіоканалів, серед яких 24 телеканали і 2 радіочастоти: 18 телеканалів у Луганській області, 4 телеканали в АР Крим та по одному в Львівській і Чернігівській областях.

У зв'язку з відсутністю претендентів 3 телеканали в АР Крим та один у Чернігівській області заплановано виставити на повторний конкурс.

Загалом, розглянувши 24 заяви (21 – на телебачення, 3 – на радіо) від 6 претендентів, Національна рада визнала переможцями 4 телерадіокомпанії (по 2 на радіо і телебачення).

Переможцем із використанням 18 телеканалів мережі Луганської області стало ТОВ „Телерадіокомпанія „Регіональна телевізійна система”, м. Луганськ (обсяг мовлення – по 6 годин на добу). У підсумку, телерадіокомпанія отримала статус регіонального мовника.

На отримання ліцензії на мовлення з використанням 12 ТВК у м. Львові з обсягом мовлення 4 години на добу претендували 3 телерадіокомпанії: Львівська ОДТРК, ТОВ „Телерадіокомпанія „Галичина” і КП „Телекомпанія „Львів-ТБ”. Переможцем конкурсу була визнана Львівська ОДТРК, яка мала ліцензію на мовлення на цьому ж каналі в обсязі 16 годин на добу.

24 листопада 2011 року Національна рада оголосила конкурс на отримання ліцензії на мовлення з використанням 26 телерадіоканалів. Для здійснення ефірного мовлення претендентам запропоновано 20 телевізійних частот в с. Новій Петрівці, с. Советському, с. Чономорському АР Крим, у м. Марганці Дніпропетровської області, двох населених пунктах Донецької області, 12 містах у Львівській області та по 1 у Сумській та Черкаській областях. Окрім телевізійних каналів, у цьому конкурсі оголошено 6 радіочастот у містах: Вінниці, Донецьку і Краматорську, вільні відрізки у містах Добромилі Львівської області і Конотопі Сумської області. Прийом заяв претендентів розпочався 26 грудня 2011 року.

21 грудня 2011 року Національною радою ухвалено рішення оголосити конкурс на отримання ліцензії на вільних каналах мовлення, серед яких 24 радіо- та 5 телевізійних частот. Переважна більшість радіочастот, виставлених на конкурс, використовувалася мовниками, які мали ліцензії Національної ради, а на конкурс запропоновано вільні відрізки часу, які не задіяні цими мовниками. Цілодобове радіомовлення запропоновано в містах Євпаторії, Києві, Львові, Тальному Черкаської області.

Окрім видачі нових ліцензій на ефірне мовлення за конкурсною процедурою, 2011 року також тривав процес переоформлення ліцензій.

З метою виконання вимог ст. 8 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” 4 обласним державним телерадіокомпаніям – Кіровоградській, Луганській, Сумській та Херсонській – переоформлено ліцензії на мовлення через об'єднання кількох ліцензій одного мовника в одну.

За період із 1 січня по 31 грудня 2011 року Національна рада розглянула 940 заяв телерадіоорганізацій та ухвалила рішення про переоформлення ліцензій у зв'язку зі зміною програмних концепцій мовлення, організаційно-правових форм власності, позивних, логотипів, керівних та наглядових органів.

За звітний період до Національної ради надійшло 45 заяв про продовження терміну дії ліцензії на ефірне мовлення.

ТОВ „Чорноморська телерадіокомпанія”, м. Сімферополь, АР Крим,

ТОВ „Інформаційна телерадіокомпанія „Схід-плюс”, м. Слов’янськ Донецької обл., ТОВ „Телерадіокомпанія „Сат-плюс”, м. Слов’янськ Донецької обл. відмовлено у продовженні терміну дії ліцензій, оскільки компанії порушували умови цього дозвільного документа.

ТОВ ТРК „Альянс”, м. Горлівка Донецької обл., та КП „Телекомпанія „Львів-ТБ”, м. Львів, подали до Національної ради заяви із порушенням визначеного законодавством терміну, тому їм було відмовлено у продовженні строку дії ліцензій. Не скористалися передбаченою законом можливістю продовжити термін дії ліцензії поза конкурсом ТОВ „Телерадіокомпанія Моріон”, м. Євпаторія АР Крим, та Комунальне підприємство „Жашківська телерадіокомпанія „Жасмін”, м. Жашків Черкаської обл.

3.1.3. Ліцензування проводового мовлення

Відповідно до вимог ст. 23, 36 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” Національна рада здійснює ліцензування проводового мовлення, ліцензії на яке видаються без конкурсів терміном до 10 років.

За звітний період видано 17 ліцензій на проводове мовлення. 14 радіокомпаній переоформили свої дозвільні документи.

У зв’язку зі зверненням Національної радіокомпанії України про видачу ліцензій на мовлення з використанням першого (УР-1), другого (УР-2) і третього (УР-3) каналів проводового мовлення Національна рада ухвалила рішення, яким було затверджено періодичність, час, обсяги та сітки мовлення на зазначених вище каналах. Згідно із цим рішенням радіоорганізації, котрі мовлять на каналах УР-1, УР-2, УР-3, мають привести умови своїх ліцензій у відповідність до сітки мовлення НРКУ.

У 2011 році збереглася тенденція щодо зменшення кількості домогосподарств, які мають у своїх помешканнях проводове мовлення (радіоточки). Нині кількість основних радіоточок в Україні становить менше ніж 2,7 млн.

Через такі зміни переоформлено ліцензії: КП Редакція Кельменецького районного радіомовлення, смт Кельменці Чернівецької обл. (було: 5195 домогосподарств, стало: 1192); ТРК „СТВ”, м. Северодонецьк Луганської обл. (було: 15659 домогосподарств, стало: 9483); Редакції Лисянського районного радіомовлення, смт Лисянка Черкаської обл. (було: 10200 домогосподарств, стало: 1573).

У звітному році ліцензії анулювали Радіоорганізація „Бобровицьке районне радіомовлення”, м. Бобровиця Чернігівської обл.; Дубенська міська редакція проводового радіомовлення, м. Дубно Рівненської області.

Через ліквідацію та реорганізацію редакцій проводового мовлення були також анульовані ліцензії Острозької районної редакції проводового радіомовлення Острозької районної ради Рівненської області, м. Острог Рівненської області, Радехівської районної радіомовної організації – редакції районного радіомовлення, м. Радехів Львівської області, радіоорганізації

„Щорське районне радіомовлення”, м. Щорс Чернігівської області, міського комунального підприємства „Городоцьке радіомовлення”, м. Городок Львівської області та інших ліцензіатів.

Загалом, 2011 року за заявами компаній анульовано 23 ліцензії на провідне мовлення.

3.1.4. Ліцензування кабельного мовлення

Ліцензування кабельного мовлення відповідно до вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення” здійснюється за реєстраційним принципом. Ліцензія видається на підставі заяви терміном на 10 років.

Упродовж звітнього періоду здійснювалася видача ліцензій на кабельне мовлення, рішення щодо яких були ухвалені Національною радою як 2011-го, так і 2010-го років.

Після законодавчого впорядкування процедури нарахування ліцензійного збору Національна рада ухвалила 15 рішень про видачу ліцензій на кабельне мовлення.

Загалом, упродовж 2011 року видано 30 таких ліцензій, переоформлено – 40.

Керуючись вимогами ст. 37 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, Національна рада ухвалила 7 рішень про анулювання ліцензій на кабельне мовлення на підставі звернень ліцензіатів.

3.1.5. Ліцензування супутникового мовлення

Ліцензування супутникового мовлення згідно з чинними законодавчими нормами здійснюється Національною радою також на позаконкурсних засадах, ліцензія на мовлення видається терміном не менше 10 років.

У 2011 році на супутникове мовлення видано 17 ліцензій, 79 ліцензій було переоформлено.

Дві ліцензії видано на підставі рішень Національної ради, що ухвалені упродовж 2010 року. Ліцензійний збір за їх видачу нараховано відповідно до окремого рішення після затвердження Методики розрахунків розмірів ліцензійного збору.

У звітному періоді ліцензії на супутникове мовлення отримали такі суб'єкти господарювання:

- ТОВ „Юкрейніан фешн”, м. Київ (логотип „UKRAINIAN FASHION UF (комбіноване)”);
- ТОВ „Підлітковий канал”, м. Київ (логотип „Z TV”);
- ТОВ „Дитячий канал”, м. Київ (логотип „Dobro tv”);
- ТОВ „АППА”, м. Київ (логотипи „jn1” та „JEWISH NEWS 1”);
- ТОВ „Тотвельд”, м. Київ (логотип „Хокей”);
- ТОВ „Банківське телебачення”, м. Київ (логотип „БАНК TV”);
- НТКУ, м. Київ (логотипи „ПЕРШИЙ”, „ПЕРШИЙ UKRAINE” та

- „стилізоване зображення слова „EURONEWS2);
- ТОВ „Манеж”, м. Київ (логотип „Моя ДИТИНА”);
- ТОВ ТРК „Ера”, м. Київ (логотип „ЕРА”);
- ТОВ „Перший медичний канал МЕД ТВ”, м. Київ (логотип „MED-TV”);
- АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація”, м. Київ (логотип „ІНТЕР”);
- ТОВ „Телерадіокомпанія „Україна”, м. Донецьк (логотип „ДОНБАС”).

П'ять телерадіокомпаній у 2011 році звернулися до Національної ради із заявою про переоформлення ліцензії на мовлення у зв'язку зі зміною організаційно-правової форми. Також 5 рішень ухвалено з приводу зміни логотипу.

У 2011 році продовжено термін дії ліцензій 8 суб'єктам господарювання.

На підставі вимог норм ст. 37 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” Національна рада анулювала ліцензії на супутникове мовлення 3 суб'єктам господарювання, з них: за зверненнями ліцензіатів – 2, через відсутність мовлення впродовж року – 1.

3.1.6. Ліцензування діяльності провайдерів програмної послуги

Відповідно до вимог ст. 39 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” право на розповсюдження програм у багатоканальних мережах мають лише суб'єкти господарювання, яким Національна рада видала ліцензію провайдера програмної послуги. Цей документ видається за реєстраційним принципом без конкурсу на підставі заяви на термін не менший як 10 років.

Упродовж 2011 року було видано 109 ліцензій провайдера програмної послуги, переоформлено 239.

Загальна кількість проліцензованих провайдерів на кінець 2011 року становила 733, їм видано 945 ліцензій.

Також здійснювалася видача та переоформлення ліцензій провайдера програмної послуги з використанням багатоканальних ефірних телемереж типу МІТРС та ММДС.

Двадцять два суб'єкти господарювання використовують технологію МІТРС, які мають 30 ліцензій провайдера програмної послуги. 2011 року Національна рада звернулася до суб'єктів господарювання стосовно надання пропозицій із технічної розробки багатоканальних ефірних телемереж у діапазоні 11,7 – 12,5 ГГц. Після завершення розгляду всіх пропозицій було видано ліцензію провайдера програмної послуги з використанням системи МІТРС: ЗАТ „Євростудія”, м. Маріуполь Донецької області.

У звітному році низка телерадіоорганізацій перейшли на цифровий стандарт. Зокрема, у зв'язку із цим ТОВ „ТРК „Українські мультимедійні технології”, м. Київ, переоформлено ліцензію провайдера програмної

послуги з використанням технології МІТРІС, а ТОВ „Фірма „Екран”, м. Київ, – у зв’язку зі збільшенням кількості програм.

Сім суб’єктів господарювання мають 7 ліцензій провайдера програмної послуги з використанням технології ММДС. У звітному році анульовано 15 ліцензій суб’єктів господарювання, які використовували системи „Телесело”, МІТРІС, ММДС.

Особливістю 2011 року в ліцензуванні провайдерів програмної послуги був подальший перехід з аналогової технології на цифрову та надання програмної послуги в поєднанні цих двох технологій.

У новій редакції Методики нарахування ліцензійного збору врахована політика протекціонізму щодо розповсюдження програм і передач вітчизняного виробництва. У випадку, якщо частка програм іноземного виробництва в загальній концепції пакетування (переліку) програм, придбаних для ретрансляції, становить понад 50 відсотків, розмір ліцензійного збору збільшується на 30 відсотків.

З метою удосконалення процесу ліцензування провайдерів програмної послуги Національна рада у звітному році розробила Положення про видачу, переоформлення та видачу дубліката ліцензії провайдера програмної послуги. При підготовці цього документа були враховані пропозиції учасників ринку провайдерів програмної послуги, галузевих об’єднань та громадських організацій. Зокрема, розглянуто низку пропозицій Телекомунікаційної палати України, Асоціації „Укртелемережа”, Асоціації музичної індустрії України, Спільки кабельного телебачення України, Асоціації працівників телевізійно-інформаційних мереж Криму та інших зацікавлених організацій та громадян. Усі зауваження та доповнення, що не суперечать вимогам чинного законодавства, враховано. Положення передано для державної реєстрації до Міністерства юстиції України.

3.2. Державна реєстрація суб’єктів інформаційної діяльності України в 2011 році

Відповідно до вимог ст. 38 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” Національна рада веде Державний реєстр телерадіоорганізацій України, до якого вносяться дані про телерадіоорганізації, що отримали ліцензії на мовлення або зареєструвалися як суб’єкти інформаційної діяльності.

Відомості в Державному реєстрі постійно корегуються через внесення або вилучення з нього телерадіоорганізацій, також враховуються зміни щодо видів діяльності, територіальної категорії мовлення, ліцензійних умов тощо.

У 2011 році збереглася тенденція до збільшення загальної кількості компаній. Станом на 31.12.2011 до Державного реєстру внесено дані про 1704 телерадіоорганізації та суб’єктів інформаційної діяльності, а саме:

- 1636 телерадіомовних організацій та провайдерів програмної послуги;
- 68 суб’єктів інформаційної діяльності.

Із 1636 ліцензіатів за формою власності 37 – державних, 374 – комунальної власності, 1225 – інших форм власності.

За звітний рік до Державного реєстру телерадіоорганізацій України внесено 99 нових телерадіоорганізацій та вилучено 77. Порівняно з 2010 роком загальна кількість телерадіоорганізацій зросла на 22.

Ухвалено 8 рішень про державну реєстрацію суб'єктів інформаційної діяльності.

3.3. Обсяги ліцензійного збору в 2011 році

Нарахування ліцензійного збору упродовж звітнього року здійснювалося відповідно до Методики розрахунків розмірів ліцензійного збору за видачу або продовження строку дії ліцензії на мовлення, ліцензії провайдера програмної послуги, визначення розміру плати за переоформлення ліцензії та видачу дубліката ліцензії на мовлення, ліцензії провайдера програмної послуги, яку було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 412.

Законом України про Державний бюджет України на 2011 рік доведено планові показники за видачу, продовження, переоформлення ліцензії на мовлення та провайдера програмної послуги у сумі 1496 тис. грн.

На підставі 1545 рішень, ухвалених Національною радою щодо ліцензування у 2011 році, було нараховано та фактично сплачено ліцензійний збір на загальну суму 63341,6 тис. грн, з них:

- 199,0 тис. грн ліцензійного збору, нарахованого у 2010 році;
- 63142,6 тис. грн ліцензійного збору, нарахованого у 2011 році за новими формулами.

Структура надходжень до Державного бюджету від сплати ліцензійного збору відображена в таблиці.

Таблиця 4

Динаміка надходження коштів до Державного бюджету за видачу, продовження та переоформлення ліцензій на телерадіомовлення протягом 2007–2011 років

Рік	Надходження коштів до Державного бюджету (тис. грн.)
2007	18424,2
2008	42592,0
2009	63359,7
2010	13670,4
2011	63341,6
Разом	201387,9

Перевиконання планових показників із надходження ліцензійного збору у звітному році пов'язане насамперед із розбудовою цифрового телебачення.

Обсяг надходжень від сплати ліцензійного збору за видачу ліцензій на цифрове мовлення становить 24049,3 тис. грн.

Таблиця 5

Структура ліцензійного збору за 2010–2011 рр.

	Спосіб розповсюдження телерадіопрограм чи передач	Показники за 2010 рік		Показники за 2011 рік	
		Кількість оформлених рахунків	Сума надходжень (тис. грн.)	Кількість оформлених рахунків	Сума надходжень (тис. грн.)
1	Ефірне мовлення	464	3806,8	627	27583,6
2	Проводове мовлення	15	1,3	29	42,7
3	Кабельне мовлення	18	14,2	82	525,4
4	Провайдер програмної послуги (зокрема, „Телесело”, МІТРС, MMDS)	118	1637,6	324	8390,8
5	Супутникове мовлення	85	69,4	94	2710,8
6	Цифрове мовлення	6	7621,9	380	24079,7
7	Плата за видачу дублікатів ліцензій	1	0,1	9	8,6
8	Переоформлено ліцензій	512	257,3	751	5288,5
	Всього за рік	706	13151,3	1545	63341,6

4. ЗДІЙСНЕННЯ НАГЛЯДОВИХ ТА РЕГУЛЯТОРНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

4.1. Організація моніторингу телерадіоорганізацій

Національна рада – єдиний державний орган України, до функцій якого належить здійснення офіційного моніторингу телерадіопростору України. Моніторинг – основний інструмент нагляду за дотриманням чинного законодавства в цій галузі, ліцензійних умов та умов ліцензій компаній, за станом виконання рішень та інших регуляторних нормативно-правових актів Національної ради.

Окрім вітчизняних телерадіомовних компаній, котрі є ліцензіатами Національної ради, здійснюються моніторинги програм іноземних мовників, ретрансльованих на територію України, що є необхідною складовою гарантування інформаційної безпеки України.

Технічні можливості моніторингового центру Національної ради дають змогу здійснювати постійний цілодобовий моніторинг усіх ефірних теле- та радіоканалів, які мовлять у Києві, 8 програм супутникового телебачення і радіо іноземних та вітчизняних організацій мовлення, 30 радіопрограм. Також в областях України встановлено 15 моніторингових комплексів, що забезпечує проведення моніторингу регіональних електронних ЗМІ. Терміни архівації матеріалів становлять для телебачення – до 40 діб, для радіо – до 9-10 місяців.

Відповідно до плану роботи Національної ради моніторинговим центром було здійснено:

- цільові моніторинги мовлення загальнонаціональних телерадіоорганізацій щодо виконання ч. 1 ст. 9 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”;
- цільові моніторинги мовлення загальнонаціональних телерадіоорганізацій стосовно виконання Закону України „Про захист суспільної моралі” та рішень Національної ради щодо використання позначок класифікації відеопродукції, яка поширюється телерадіоорганізаціями;
- моніторинг програмного наповнення загальнонаціональних каналів мовлення з метою здійснення нагляду за дотриманням ними вимог ст. 10 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”;
- тематичні моніторинги щодо трансляції загальнонаціональними телекомпаніями передач, розрахованих на дитячу аудиторію;
- цільові моніторинги загальнонаціональних телерадіоорганізацій стосовно дотримання ними вимог Закону України „Про рекламу”.

Аналіз мовлення загальнонаціональних телекомпаній засвідчив тенденцію до збільшення частки державної мови в ефірі загальнонаціональних компаній, під час визначення якої враховується: мова ведення передач, фільмопоказу (з урахуванням субтитрування), реклами, елементів оформлення ефіру, реклами та спонсорства, анонсів тощо.

До частки української мови в продукції фільмопоказу було віднесено фільми, дубльовані, озвучені або субтитровані українською мовою.

Такі телеканали, як ТРК „Студія „1+1” у формі ТОВ, ТОВ „МК ТРК” (ICTV), АТЗТ „Українська незалежна ТВ-корпорація”, ТОВ „Телеканал „Тоніс”, ТОВ „Новий канал”, ТОВ „ТРК „Україна” транслюють у своєму ефірі фільми, озвучені або субтитровані державною мовою.

Аналізуючи мовлення загальнонаціональних радіокомпаній за результатами моніторингу 2011 року, також простежується тенденція до збільшення частки мовлення державною мовою.

Представниками Національної ради та працівниками секретаріатів представників у областях (регіонах) було здійснено 4033 моніторинги, з них:

- 733 тематичних моніторинги стосовно дотримання умов ліцензії щодо мови;
- 598 тематичних моніторинрів щодо дотримання місцевими телерадіоорганізаціями норм Закону України „Про захист суспільної моралі” та рішень Національної ради щодо використання позначок класифікації відеопродукції, яка поширюється в ефірі телерадіокомпаній;
- 487 тематичних моніторинрів щодо обсягів дитячого мовлення в ефірі місцевих телерадіоорганізацій;
- 698 тематичних моніторинрів стосовно дотримання рекламного законодавства.

Кількість моніторинрів, здійснених в областях (регіонах), порівняно з торішнім показником зросла на 25%. Аналіз їх результатів засвідчує зменшення частки ліцензіатів, у діяльності яких було зафіксовано ознаки порушення умов ліцензії та чинного законодавства.

4.2. Організація проведення перевірок телерадіоорганізацій

На виконання визначених законодавством наглядових повноважень Національна рада впродовж 2011 року здійснювала перевірки телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги щодо дотримання ними умов ліцензій та вимог чинного законодавства у сфері телерадіомовлення. Відповідно до вимог ч. 3 Інструкції Національної ради про порядок здійснення перевірок телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги України проводилися планові та позапланові перевірки.

Плановим перевіркам підлягають ліцензіати, у яких минає рік після отримання ліцензії, а також термін дії дозвільних документів яких завершується (не пізніше, ніж за 210 днів до завершення терміну дії ліцензії).

За звітний період проведено планові перевірки діяльності 114 ліцензіатів, у яких минув рік від дня видачі ліцензії, та 96 ліцензіатів, термін дії ліцензії яких завершувався.

Також упродовж 2011 року через зафіксовані ознаки порушень законодавства та умов ліцензії було здійснено 184 позапланові перевірки, серед них: за інформацією фахівців апарату Національної ради про факти

незадовільної роботи компаній було здійснено 134 перевірки, за зверненням органів влади – 7, за зверненнями громадян, громадських організацій та суб'єктів підприємницької діяльності – 11. Збільшення позапланових перевірок зумовлено зростанням кількості телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги, які подавали відповідні заяви на скасування санкції „оголошення попередження”. Упродовж звітнього періоду таких позапланових перевірок було здійснено 32.

Таблиця 6

Порівняльна таблиця проведених перевірок у 2007–2011 роках

Звітний рік	Загальна кількість перевірок	Планові перевірки	Позапланові перевірки
2007	270	186	84
2008	398	205	193
2009	452	231	221
2010	406	299	107
2011	394	210	184

Результати перевірок засвідчують позитивну динаміку зменшення зафіксованих порушень законодавства та умов ліцензій телерадіомовниками у частині використання вітчизняного аудіовізуального продукту та вживання державної мови.

4.3. Дотримання телерадіоорганізаціями та провайдерами програмної послуги ліцензійних умов та умов ліцензій

Під час перевірок, здійснених упродовж звітнього року, було зафіксовано ознаки порушень чинного законодавства та умов ліцензій у роботі 240 телерадіоорганізацій і провайдерів програмної послуги.

За результатами розгляду матеріалів перевірок на засіданні Національної ради 110 телерадіоорганізаціям і провайдерам програмної послуги оголошено попередження, щодо шести компаній направлено звернення до суду про анулювання ліцензій. У зв'язку з відсутністю мовлення впродовж року з дня видачі ліцензії анульовано ліцензії на мовлення двом телерадіокомпаніям.

Таблиця 7

Порівняльна таблиця застосованих санкцій у 2007–2011 роках

Рік	Загальна кількість перевірок	Санкції				Загальна кількість санкцій	Частка санкцій від загальної кількості перевірок
		Оголошення попередження	Анулювання ліцензії	Звернення до суду про анулювання ліцензії	Штраф		
2007	270	92	0	5	1	98	36,3 %
2008	398	118	0	5	0	123	30,9 %

2009	450	110	2	7	3	122	26,9 %
2010	406	56	10	7	1	74	18,2 %
2011	394	110	2	6	-	118	29,9 %

За виявлення незначних порушень умов ліцензії або чинного законодавства Національна рада у своїх рішеннях вказувала керівництву телерадіоорганізацій та провайдерам програмної послуги на необхідність усунення порушень та здійснювала контроль за виконанням цих рішень. Таку форму застережень застосовано до 122 ліцензіатів.

Типовими порушеннями у діяльності компаній були:

- недотримання умов ліцензії щодо виконання програмної концепції (107 телерадіоорганізацій);
- недотримання норм рекламного законодавства (18 телерадіоорганізацій).

Також було зафіксовано й інші порушення: відсутність або невчасне надання Національній раді редакційних статутів (1 телерадіоорганізація), невиконання рішень Національної ради щодо використання візуальних позначок під час трансляції фільмів (1 телерадіоорганізація), відсутність передбаченого ліцензією мовлення (11 телерадіоорганізацій).

У діяльності провайдерів програмної послуги виявлено такі типові порушення ліцензійних умов і умов ліцензій та вимог чинного законодавства:

- недотримання умов ліцензій у частині „загальна концепція добору програм для ретрансляції” (76 компаній);
- ретрансляція іноземних програм, зміст яких не адаптовано до вимог законодавства України (42 компанії);
- незабезпечення можливості отримання абонентами програм універсальної програмної послуги у повному обсязі (26 компаній);
- відсутність угод на право розповсюдження програм (11 компаній);
- відсутність діяльності провайдера програмної послуги (10 компаній).

Станом на 31 грудня 2011 року до переліку адаптованих для ретрансляції в Україні іноземних телеканалів увійшло 155 програм. Порівняно з минулим роком кількість іноземних програм зросла на 25. Це, переважно, програми пізнавального, дитячого та розважального формату виробництва Франції, Великої Британії, Росії, Іспанії та Чехії.

За результатами перевірок, здійснених упродовж 2011 року, Національною радою було застосовано санкцію „оголошення попередження” до 34 провайдерів програмної послуги:

- ПП Телерадіостудія „Імпульс”, м. Ямпіль Вінницької обл.;
- ТОВ „ТРК „Смарт”, м. Вінниця;
- ТРО „ТРК Краматорськ” у формі ТОВ, м. Краматорськ Донецької обл.;
- ТОВ „Запорізькі Цифрові Комунікації”, м. Запоріжжя;
- ФО підприємець Чучко П.Б., м. Гуляйполе Запорізької обл.;

- ТОВ ВКФ „Запорожелектронснаб”, м. Запоріжжя;
- ЗАТ „Кабельна телевізійна система”, м. Запоріжжя;
- ТОВ „Союз”, м. Гуляйполе Запорізької обл.;
- МПП „Квант-II”, м. Коломия Івано-Франківської обл.;
- ТРК „ПТВ”, м. Привілля Луганської обл.;
- ТОВ „Телерадіокомпанія „КТК”, м. Кіровськ Луганської обл.;
- ФО підприємець Самойлов Є.Л., м. Зоринськ Луганської обл.;
- ПП „Телевізійні мережі”, м. Балта Одеської обл.;
- ТОВ „Телсет-Рівне”, м. Рівне;
- ПП „ТРК „ТВ-ком”, м. Глухів Сумської обл.;
- ПП „Колумбус”, м. Тернопіль;
- ПП ТРК „Колумбус-Плюс”, м. Тернопіль;
- ТОВ „Густав”, м. Тернопіль;
- ПП „ТРК „Супутник”, м. Красноград Харківської обл.;
- ПП „Горнадо”, м. Генічеськ Херсонської обл.;
- ТОВ ТРК „Прем’єр ТВ”, м. Чернівці;
- ТОВ „Віжн ТВ”, м. Київ;
- ТРО ТОВ „Воля –кабель”, м. Київ;
- ТОВ „Юнікаст Інвест”, м. Київ;
- ТОВ „Віка-ТВ”, м. Київ;
- ПП ТРК „Супутник”, смт Алушка АР Крим;
- ТОВ „Цифрові комунікації Сімферополя”, м. Сімферополь АР Крим;
- ТОВ „ТРК „Сімферопольське кабельне альтернативне телебачення”, м. Сімферополь АР Крим;
- ПП „ТРК „Анвіна”, м. Алушта АР Крим;
- ТОВ „ТРК „Візит-С”, м. Саки АР Крим;
- ТОВ „Телеінформ-Крим”, м. Сімферополь АР Крим;
- ПП „ТРК „Liss TV”, м. Євпаторія АР Крим;
- ПП „ТРК „NTV”, м. Євпаторія АР Крим;
- ТОВ „Кабельна ТРК „Девком”, м. Севастополь.

Крім того, двічі впродовж звітнього року оголошено попередження ТОВ „Берізка-Телесистема”, м. Харків. У зв’язку з порушенням цим провайдером програмної послуги вимог вітчизняного законодавства Національна рада звернулася до суду про анулювання ліцензії.

П’ятьом провайдером програмної послуги було вказано на необхідність приведення своєї діяльності у відповідність до умов ліцензії, чинного законодавства та рішень Національної ради щодо ретрансляції іноземних програм у кабельних мережах.

За звітний період Національна рада ухвалила рішення про застосування санкції „оголошення попередження” до 5 телерадіоорганізацій, котрі порушували ліцензійні умови в частині мови ведення програм і передач:

- ПАТ „ТРК „Алекс”, м. Запоріжжя;
- ТОВ „ТРК „Аккерман”, м. Білгород-Дністровський Одеської обл.;
- ТОВ „ТРК „Роса”, м. Київ;

- ТОВ „Телевізійна компанія „Атлант-СВ”, смт Октябрське АР Крим;
- ТОВ „Телерадіокомпанія Моріон”, м. Євпаторія АР Крим.

Також керівництву 6 телерадіоорганізацій було вказано на необхідність дотримання законодавства про мови:

- ПП Телерадіостудія „Імпульс”, м. Ямпіль Вінницької обл.;
- КП „Телерадіоагентство „Новий Чернігів”, м. Чернігів;
- ТОВ „МК ТРК” (ICTV), м. Київ;
- Національна радіокомпанія України, м. Київ;
- ТОВ „Чорноморська ТРК”, м. Сімферополь АР Крим;
- ТОВ „Телерадіокомпанія Моріон”, м. Євпаторія АР Крим.

У вересні 2011 року харківські компанії ТОВ „ТК АТН”, АТ телевізійна та радіомовна компанія „Фора” та АТ ТРК „Право А/ТВК” припинили мовлення. Національна рада здійснила усі можливі заходи у межах своєї компетенції та провела позапланові перевірки цих телерадіоорганізацій. Було з'ясовано, що мовлення не ведеться через нерегульованість господарських стосунків. Тому регуляторний орган не застосовував до цих телерадіоорганізацій санкцію „оголошення попередження”, результати перевірок було взято до відома.

Упродовж року здійснювалися моніторинги мовлення телерадіоорганізацій і провайдерів програмної послуги щодо дотримання ними законодавчих вимог у сфері захисту суспільної моралі.

Особливу увагу було приділено питанню недопущення ретрансляції провайдерами програмної послуги телеканалів, зміст яких не відповідає вимогам ч. 2 ст. 42 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” та нормам статей 2, 5, 6, 7, 8, 13, 14 Закону України „Про захист суспільної моралі”. За результатами перевірок телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги у діяльності 16 ліцензіатів було зафіксовано порушення чинних норм.

За ретрансляцію іноземних еротичних програм, зміст яких не було адаптовано до вимог законодавства України, 8 провайдерам програмної послуги було оголошено попередження:

- ТОВ „ТРК „Смарт”, м. Вінниця;
- ТОВ ВКФ „Запорожелектронснаб”, м. Запоріжжя;
- ЗАТ „Кабельна телевізійна система”, м. Запоріжжя;
- ПП „Колумбус”, м. Тернопіль;
- ПП ТРК „Колумбус-Плюс”, м. Тернопіль;
- ТОВ „Густав”, м. Тернопіль;
- ТОВ „Віжн ТБ”, м. Київ;
- ТОВ „Воля-кабель”, м. Київ.

Також за порушення часу демонстрації мультиплікаційного фільму „Південний парк”, визначеного прокатним посвідченням, ТОВ „Музичне телебачення”, м. Київ, було оголошено попередження.

За виявлені під час перевірок порушення законодавства про захист суспільної моралі п'ять телерадіокомпаній було зобов'язано привести свою діяльність у відповідність до вимог чинного законодавства:

- ЗАТ „Радіо-Трек”, м. Рівне;
- ТОВ „Новий канал”, м. Київ;
- ТРК „Студія 1+1” у формі ТОВ, м. Київ;
- ТОВ „МК ТРК” (ICTV), м. Київ;
- ТОВ „ТРО „Мульти Медіа Сервіс” (K1), м. Київ.

Національна рада тричі впродовж року ухвалювала рішення щодо приведення діяльності ТРК „Студія „1+1” у формі ТОВ, м. Київ, у відповідність до вимог законодавства у сфері захисту суспільної моралі.

За результатами моніторингів, проведених представниками Національної ради в АР Крим, областях, містах Києві й Севастополі встановлено, що в цілому місцеві телерадіоорганізації дотримуються норм законодавства про захист суспільної моралі та виконують рішення Національної ради щодо використання в ефірі візуальних позначок класифікації відеопродукції та Правила ведення мовлення на теле- і радіоканалах у дні трауру (скорботи, жалоби). Місцевий ефір, практично, не містить фільмів, передач із елементами жахів, насильства, еротики, які могли б завдати шкоди моральному здоров'ю дітей та молоді. Виявлено лише поодинокі випадки незначних порушень встановлених норм, які були усунені.

4.4. Дотримання телерадіоорганізаціями ліцензійних умов щодо дитячого мовлення

Двічі в 2011 році, у червні та грудні, Національна рада спільно з Громадською радою, що діє при конституційному органі, ініціювала проведення круглих столів із питань дитячого мовлення.

З метою аналізу стану виконання умов програмних концепцій у частині наявності в ефірі дитячих передач та відповідності їх фактичного обсягу ліцензійним показникам і заявам на ретрансляцію обом заходам передувало здійснення тижневих моніторингів і аналіз програмного наповнення загальнонаціональних телерадіоканалів, іноземних дитячих телеканалів, які здійснюють ретрансляцію на територію України, та форматного супутникового телеканалу „Малютко”.

Відповідно до цих моніторингів простежуються такі тенденції:

- З 14 програм загальнонаціональних телемовників програми для дитячої аудиторії в умовах ліцензії мають 10 компаній. Фактично транслюють такі програми й передачі 11 телемовників.
- Загальна частка дитячого мовлення на загальнонаціональних телеканалах для дитячої аудиторії становить 7% від щотижневого обсягу мовлення. Порівняно з результатами моніторингу в грудні 2010 року зафіксовано значне збільшення (майже вдвічі) обсягів передач, розрахованих на дитячу аудиторію.
- На більшості телеканалів обсяг дитячих передач у вихідні значно перевищує їх обсяг у будні.

- Лише 5 телекомпаній виробляють власні дитячі передачі. Проте за форматом ці передачі є складеними творами, в основі хронометражу яких є мультиплікаційні фільми.
- Жанровий телевізійний продукт як вітчизняного, так і іноземного виробництва для дитячої аудиторії (спортивні, просвітницькі передачі), практично, відсутній за винятком пізнавальних – у форматі телевікторин і музичних передач.
- Наявність дитячих передач у ефірі радіокомпаній свідчить лише про формальне виконання ліцензійних вимог.

Також моніторингом було охоплено 18 іноземних супутникових телеканалів, розрахованих на дитячу аудиторію, що здійснюють ретрансляцію програм на територію України. Результати підтвердили, що всі програми (передачі), які транслюють іноземні мовники, відповідають дитячому формату.

За даними моніторингу українського супутникового телеканалу „Малятко TV”, який згідно з програмною концепцією мовлення є телеканалом, спрямованим на дитячу аудиторію віком до 14 років, зафіксовано суттєві зміни заявленого у ліцензії формату та ознаки порушення ліцензійних умов у частині жанрового розподілу програмного наповнення.

2011 року отримали ліцензії на супутникове мовлення, розраховані на дитячу аудиторію, ще 3 телерадіокомпанії: ТОВ „Підлітковий канал” (логотип „Z TV”), м. Київ, ТОВ „Дитячий канал” (логотип „Dobro TV”), м. Київ, та ТОВ „Манеж” (логотип „Моя дитина”), м. Київ. Згідно з вимогами законодавства ці телерадіокомпанії мають розпочати мовлення не пізніше, ніж через рік від дня отримання ліцензії.

Представниками Національної ради було зафіксовано ознаки порушення умов ліцензії в частині дитячих програм в ефірі 61 телерадіокомпанії, їх керівникам надіслано листи з вимогою привести діяльність своїх компаній у відповідність до умов ліцензій.

За підсумками роботи круглих столів було запропоновано розробити спільну державну стратегію виховання підростаючого покоління, яка має передбачити:

- а) створення загальноукраїнського дитячого телеканалу, трансляція програм якого могла б здійснюватися у рамках Суспільного телебачення та при переході на цифрове мовлення;
- б) запровадження законодавчих преференцій та пільг для телерадіоорганізацій і студій, які виробляють програмний продукт для дитячої та юнацької аудиторії;
- в) реєстрацію в Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення виробників дитячого контенту як суб'єктів інформаційної діяльності, що сприяло б створенню нових місцевих (регіональних) дитячих телеканалів і студій та формуванню архівного продукту для загальноукраїнського дитячого телеканалу в рамках Суспільного мовлення;

- г) законодавче врегулювання критеріїв дитячих програм та передач (з урахуванням різних вікових категорій), їх визначення у Законі України „Про телебачення і радіомовлення”.

4.5. Наглядові функції Національної ради у питаннях захисту дітей від впливу шкідливої інформації, яка поширюється в телерадіоєфірі

Згідно зі статтею 13 Закону України „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення” до наглядових повноважень цього конституційного органу належить нагляд за дотриманням вітчизняними телерадіоорганізаціями законодавства у сфері захисту суспільної моралі. Стаття 62 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” об’єднує поняття захисту суспільної моралі і забезпечення прав дітей і юнацтва.

Діючою вітчизняною системою регулювання змісту телепродукції (щодо дитячого мовлення – це анімаційні фільми, дитяче кіно та серіали) є державні прокатні посвідчення Міністерства культури України, які містять вимоги до аудіовізуальної продукції через визначення категорії, на яку ця продукція розрахована.

З 2003 року Національною радою запроваджено систему візуальних позначок відеопродукції в залежності від аудиторії, на яку вона розрахована. Індекс глядацької аудиторії, визначений прокатним посвідченням за цією системою, відповідає певній позначці класифікації, що має транслюватися на екрані під час демонстрації фільмів. Головна вада цього регулювання полягає в тому, що вона не враховує різні вікові особливості дитячої аудиторії.

З метою вдосконалення вітчизняної системи захисту дітей від впливу негативної інформації Національна рада упродовж 2011 року послідовно вивчала кращий практичний світовий досвід у регулюванні цієї сфери.

Найефективнішою в країнах Європи вважається система „Кіквейзер”, розроблена Нідерландським інститутом класифікації аудіовізуальних медіа (NICAM) і запроваджена в Голландії. Вона формалізує ознаки дитячої продукції, розрахованої на 6, 9, 12 та 16 років, що дає можливість цілеспрямованої трансляції телепродукції для певної аудиторії з урахуванням часу трансляції, змістовної спрямованості та вікових переваг.

Зокрема, цю систему, адаптовану під місцеві реалії, вже впроваджено в Туреччині. Також її планують застосувати в Ісландії, Чехії, Фінляндії та Бельгії.

Необхідність створення дієвої національної системи захисту дітей від негативного телевізійного змісту широко обговорювалася на численних заходах, що проводила Національна рада упродовж року. У грудні 2011 року за підсумками круглого столу із цих питань було ухвалено створити міжвідомчу робочу групу для розробки вітчизняної регуляторної бази з урахуванням позитивного досвіду європейських країн.

4.6. Дотримання телерадіоорганізаціями вимог законодавства щодо частки вітчизняного продукту в програмах (передачах)

У загальному обсязі мовлення кожної телерадіоорганізації не менше 50% має становити національний аудіовізуальний продукт або музичні твори українських авторів чи виконавців (ч. 1 ст. 9 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”).

Тенденцій щодо зменшення або збільшення обсягів телепрограм та передач вітчизняного та власного виробництва в ефірі загальнонаціональних телекомпаній за останні 3 роки не зафіксовано. Цей показник лишається на рівні ~ 65–67% та ~ 40–50% відповідно. Зокрема, за результатами тематичних моніторинрів щодо частки програм (передач) власного та вітчизняного виробництва, здійснених у березні, квітні та вересні 2011 року, зафіксовано незначні відхилення від ліцензійних умов в ефірі 7 загальнонаціональних телеканалів. Телекомпанії відреагували на зауваження регуляторного органу та вжили відповідних заходів для усунення зазначених порушень законодавства та умов ліцензії.

Результати моніторинрів щодо дотримання норм законодавства стосовно частки національного продукту, ведення передач державною мовою, а також частки музичних творів вітчизняних авторів чи виконавців в ефірі регіональних та місцевих телерадіоорганізацій, що були здійснені представниками Національної ради, зафіксовано значно вищий середньозважений показник в цілому по Україні порівняно з загальнонаціональними мовниками.

Крім того, аналіз програмного наповнення місцевого телерадіоефіру дає підстави стверджувати про наявність тенденції щодо підвищення якості змісту програм та передач. Зокрема, місцеві та регіональні телерадіоорганізації приділяють значно більше уваги просвітницьким, культурологічним, а також освітнім програмам. Під час моніторинрів фіксується зростання обсягів таких програм у ефірі телерадіокомпаній Вінницької, Кіровоградської, Львівської, Полтавської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Чернівецької, Чернігівської областей, м. Севастополя.

Упродовж останніх років спостерігається тенденція до зменшення кількості телерадіоорганізацій, до яких Національна рада застосувала санкцію „оголошення попередження” за порушення законодавства щодо частки національного аудіовізуального продукту в загальному обсязі мовлення. У 2007 та 2008 роках таких телерадіоорганізацій було по 6, у 2009 році – 3, у 2010 та 2011 році – по одній.

П'ятьом телерадіоорганізаціям було вказано на необхідність дотримання вимог ч. 1 ст. 9 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”.

- Закарпатська ОДТРК, м. Ужгород;
- ТОВ „ТРК „Пріоритет”, м. Кременчук Полтавської обл.;
- ТОВ „ТРК „Сіверські підприємства”, м. Чернігів;

- ТОВ „Телекомпанія „ЕКО-ТВ”, м. Київ;
- ТОВ „ТРК „Радіо-Ера”, м. Київ.

4.7. Дотримання телерадіоорганізаціями вимог законодавства про рекламу і спонсорство

Відповідно до вимог ст. 13 Закону України „Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення” Національна рада здійснює нагляд за дотриманням ліцензіатами вимог законодавства України щодо реклами та спонсорства у сфері телерадіомовлення.

У 2011 році Національна рада під час розгляду матеріалів планових та позапланових перевірок оголосила попередження за порушення вимог чинного законодавства, зокрема, й за порушення рекламного законодавства, 8 телерадіокомпаніям:

- ПАТ „ТРК „Алекс”, м. Запоріжжя;
- КП „Державна студія „Калуське міське телебачення”, м. Калусь Івано-Франківської обл.;
- Івано-Франківське обласне телебачення „Галичина”, м. Івано-Франківськ;
- ТОВ „ТРК „ЕфіКом”, м. Долина Івано-Франківської обл.;
- ТОВ „ТРК Бест”, м. Біла Церква Київської обл.;
- ТОВ „ТРК „Клас”, м. Київ;
- ТОВ „Телевізійна компанія „Атлант-СВ”, смт Октябрське АР Крим;
- ПП телекомпанія „Орфей”, смт Леніне АР Крим.

Ще 10 телерадіокомпаніям було вказано на необхідність приведення своєї діяльності у відповідність до вимог чинного законодавства.

У січні 2011 року здійснено моніторинг загальнонаціональних телекомпаній стосовно дотримання вимог ч. 1, 2, 4, 5 ст. 13 Закону України „Про рекламу”. Ознак порушень щодо частки реклами протягом доби/години в ефірі цих компаній не зафіксовано. В ефірі трьох телекомпаній зафіксовано ознаку порушення ч. 5 ст. 13 Закону України „Про рекламу” стосовно переривання фільмів.

За результатами повторного моніторингу ефіру загальнонаціональних телеканалів, здійсненого у травні 2011 року, було встановлено ознаки порушення ч. 5 ст. 13 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” у частині переривання трансляції фільмів в ефірі телеканалів ТОВ „МК ТРК” (ICTV) та ТОВ „Телеканал „Тоніс”.

У звітному періоді проведено тематичні моніторинги загальнонаціональних телерадіоорганізацій стосовно дотримання вимог рекламного законодавства України. Проаналізовано дотримання параметрів рекламної квоти, мови реклами, спонсорської інформації, телеторгівлі, порядку переривання фільмів та передач на рекламу та інше, ідентифікації реклами, трансляції прихованої та недобросовісної реклами, порядку трансляції реклами лікарських засобів. Ознаки порушення рекламного

законодавства зафіксовано в діяльності більшості загальнонаціональних телеканалів.

Проведені представниками Національної ради тематичні моніторинги щодо дотримання рекламного законодавства виявили ознаки порушень в ефірі 103 телерадіокомпаній, їх керівникам було надіслано приписи з вимогою привести свою діяльність у відповідність до вимог законодавства.

5. ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО УЧАСТІ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В СТАТУТНИХ КАПІТАЛАХ ТЕЛЕРАДІООРГАНІЗАЦІЙ ТА ВИМОГ ДО ЇХ УСТАНОВЧИХ І СТАТУТНИХ ДОКУМЕНТІВ

Заснування телерадіоорганізацій іноземними юридичними і фізичними особами та особами без громадянства відповідно до вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення” заборонено. Водночас участь юридичних і фізичних осіб у статутному капіталі телерадіоорганізацій України можлива, відповідно до ч. 3 ст. 12 цього закону. Іноземні фізичні та юридичні особи не мають права брати участь у заснуванні телерадіоорганізацій, але можуть ставати їх співвласниками.

Упродовж 2011 року Національна рада не виявила порушень вимог Закону України „Про телебачення і радіомовлення” щодо участі іноземних фізичних та юридичних осіб у заснуванні телерадіоорганізацій.

Згідно з даними Державного реєстру телерадіоорганізацій України іноземні особи мають свою частку в статутному капіталі 19 телерадіоорганізацій. Перелік цих компаній наведено в таблиці.

Таблиця 8

Перелік телерадіоорганізацій з іноземним капіталом

№ з/п	Назва телерадіоорганізації	Засновники	Власники
1.	ПАТ „Міжнародний Медіа Центр - СТБ”, м. Київ	ТОВ „Міжнародний Медіа Центр”, м. Київ; АТ „ТК ПРО-ТВ”, м. Київ; АТ „Авіаційна компанія ВІТА”, м. Київ; Корпорація „Інтерньюз, Нетуорк”, США	ТОВ „ММЦ”, м. Київ; Корпорація „Інтерньюз Нетуорк”, США
2.	АТЗТ „Українська незалежна ТВ -корпорація”, м. Київ	Українська асоціація економічного співробітництва і розвитку „Діловий світ”, м. Київ; ВАТ „Громадське російське телебачення”, Росія, м. Москва; Фонд державного майна України, м. Київ; Фонд „200-річчя О.С. Пушкіна”, українське відділення, м. Київ	ТОВ „Український медіа-проект”, м. Київ; ВАТ „Перший канал”, Росія, м. Москва; ТОВ „Пегас Телебачення”, м. Київ
3.	ПАТ „Телекомпанія „ТЕТ”, м. Київ	Козицький Євген Юрійович, громадянин України; Кохно Олександр Григорович, громадянин України; Бовсуновський Андрій Юрійович, громадянин України; Георгієвський Микола Сергійович, громадянин України;	Компанія „Bredgat Holdings Ltd”, Кіпр

		СП „Енран”, м. Київ	
4.	ТОВ „ТРК „Дивосвіт”, м. Київ	Глейзер Валерій Олександрович, громадянин України; Черніков Геннадій Васильович, громадянин України; ТОВ „Спільне Українсько-польське підприємство” Украшоу, ЛТД	Компанія УМБХ Бродкаст Медіа Холдінгс Лімітед, Кіпр; ТОВ „Катапульта”, м. Київ
5.	ПАТ „Наше Радіо”, м. Київ	ЗАТ „Прем’єр”, м. Київ; ЗАТ „Альфа капітал”, м. Київ	ТОВ „Катапульта”, м. Київ; Компанія УМБХ „Бродкаст Медіа Холдінгз Лімітед”, Кіпр
6.	Телерадіокомпанія „Студія „1+1” у формі ТОВ, м. Київ	Іноземне підприємство „Інтер-Медіа”; Роднянський Олександр Юхимович, громадянин України	ТОВ „Медіа Сервісез Україна”, м. Київ; Іноземне підприємство „1+1 Медіа”, м. Київ; Компанія „Грізард Інвестментс Лімітед”, Кіпр; Компанія „Грінтвуд Інвестменс Лімітед”, Кіпр
7.	ТОВ „Телестудія „Служба інформації”, м. Київ	ТОВ „Табачук”, м. Київ; Табачук Вадим Вадимович, громадянин України; АТ „SEZTECS Inc”, США	Компанія Міндон Холдінгз Лімітед, Кіпр; ТОВ „Український медійний ресурс”, м. Київ
8.	ТОВ „Гравіс-Кіно”, м. Київ	ТОВ „Укрпромторг-2003”, м. Київ; ПІ за участю українського капіталу Фірма „АТЕК-95” (ТОВ), м. Київ	СМЕ Юкрейн Холдинг ІІ Б.В., м. Амстердам, Нідерланди; Компанія Грінтвуд Інвестменте Лімітед, Республіка Кіпр; ТОВ „НОВІ МЕДІА ЛТД”, м. Київ
9.	ТОВ „Гамма-Консалтинг”, м. Київ	ЗАТ „Страхова Компанія „Гамма”, м. Київ; Симоненко Андрій Петрович, громадянин України; Симоненко Костянтин Петрович, громадянин України	ТОВ „Alirezico Investments Ltd”, Кіпр; ЗАТ „Страхова Компанія „Гамма”, м. Київ; Симоненко Андрій Петрович, громадянин України; Симоненко Костянтин Петрович, громадянин України
10.	ТОВ „ТРК „ТелеРадіоСвіт”, м. Київ	ТОВ „Медіа дім”, м. Київ; Княжицький Микола Леонідович, громадянин України	ТОВ „Міжнародна Медіа Компанія”, м. Київ; ТОВ „Сераджилл Холдінгз Лтд”, Кіпр, Лімасол
11.	ТОВ „ТРК „ЖИСА”, АР Крим, м. Сімферополь	Живенко Сергій Олександрович, громадянин України	„СМЕ Юкрейн Холдинг ІІ Б.В.”, Нідерланди; „СМЕ Сайпрус Холдинг Лімітед”, Кіпр

12.	ПАТ „Телевізійна служба Дніпропетровська”, м. Дніпропетровськ	Управління комунальної власності Дніпропетровської міської ради; Надіон Євген Едуардович, громадянин України; Білий Володимир Юрійович, громадянин України; Компанія „Ерроуділ Інвестмент Лімітед”, Кіпр	Управління комунальної власності Дніпропетровської міської ради (м. Дніпропетровськ), Jassen Enterprises Corp, Британські Віргінські острови; TRK Media Holding Limited, Кіпр
13.	ТОВ „Компанія інформації радіотелекомунікації „Тор”, м. Слов'янськ Донецької області	АТ „Виробниче об'єднання „Бетонмаш” , Територіальне міжгалузеве об'єднання „Слов'янськ”, Слов'янське відділення АК Агропромбанку „Україна”, м. Слов'янськ	СМЕ Юкрейн Холдинг ІІ Б.В. (СМЕ Ukraine Holding ІІ В.В.), Нідерланди; ТОВ „Медіа Сервісез Україна”, м. Київ
14.	ТОВ „ТРК „КРУГ”, м. Овідіополь Одеської області	Обласний благодійний фонд РІАК-Інформ; м. Одеса; Громадська організація „Відродження регіону”, м. Одеса; Барановський Валерій Миколайович, громадянин України	ПТ „Нордлідер”, Естонія; Козлова Наталія Миколаївна, громадянка України
15.	ТОВ „ТРК „СМАРТ”, м. Вінниця	Приватне підприємство „Катер”, м. Вінниця; Ніколай Спектор, громадянин Ізраїлю	Закрита акціонерна компанія з обмеженою відповідальністю „ОІСІВ ЛІМІТЕД”, Кіпр; ТОВ „Інтернет відео комунікації”, м. Київ
16.	ТОВ „Кабельна телерадіокомпанія „ДЕВКОМ”, м. Севастополь	Кудельський Олександр Львович, громадянин України; Кудельський Сергій Олександрович, громадянин України; Вечурко Сергій Олександрович, громадянин України; Вечурко Олександр Олександрович, громадянин України	Закрита акціонерна компанія з обмеженою відповідальністю „ОІСІВ Лімітед”, Лімасол, Кіпр; ТОВ „Телекомунікаційні Системи - Менеджмент”, м. Київ
17.	ТОВ „ЄС Продакшен груп”, м. Київ	Каплуненко Юрій Володимирович, громадянин України; Юраков Олександр Дмитрович, громадянин України; Білополенко Наталія Іванівна, громадянка України	Акціонерна компанія з обмеженою відповідальністю „СК Мультимедіа Контент Лімітед”, Кіпр; Юраков Олександр Дмитрович, громадянин України
18.	ТОВ “ТРК “Україна”, м. Донецьк	Виконавчий комітет Донецької міської Ради народних депутатів, м. Донецьк; Алмаєва Тетяна Григорівна, громадянка України	ТОВ „Медіа Група Україна”, м. Київ; ТРК Медіа Холдінг Лімітед (TRK Media Holding Limited), Кіпр
19.	ТОВ „Радіо „Континент”, м. Київ	Горинський Олександр Васильович, громадянин України; Соломаха Андрій Миколайович,	Горинський Олександр Васильович, громадянин України;

		громадянин України; Фещенко Артем Валерійович, громадянин України; ГО „Товариство незалежних журналістів”, м. Київ	ТОВ ТРК „Бізнес-радіо”, м. Київ; Приватна компанія з обмеженою відповідальністю „Монадо Лімітед”, м. Нікосія, Кіпр; Компанія з обмеженою відповідальністю „Терсен лімітед”, м. Нікосія, Кіпр
--	--	--	--

Суб'єкт господарювання, який має ліцензію на мовлення або претендує на її отримання, зобов'язаний, згідно з ч. 4 ст. 12 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, передбачити в своїх установчих і статутних документах створення спеціального наглядового органу (редакційної ради). Упродовж звітного періоду Національна рада проводила роз'яснювальну роботу серед існуючих і новостворених телерадіоорганізацій щодо обов'язку дотримуватися зазначеної норми.

6. ЗАСНОВНИКИ (ВЛАСНИКИ) ТЕЛЕРАДІООРГАНІЗАЦІЙ. ОЦІНКА СТАНУ КОНКУРЕНЦІЇ ТА РІВНЯ МОНОПОЛІЗАЦІЇ ТЕЛЕРАДІОІНФОРМАЦІЙНОГО РИНКУ

Право на заснування телерадіоорганізацій як суб'єктів господарювання належить юридичним особам України та громадянам України, не обмеженим у цивільній дієздатності (ст. 12 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”). Однак не всі суб'єкти господарювання можуть бути засновниками телерадіоорганізацій. Згідно з вимогами ч. 2 цієї статті заснування телерадіоорганізацій в Україні заборонено:

- органам державної влади та органам місцевого самоврядування, якщо рішення про їх створення або положення про них не передбачає повноважень засновувати телерадіоорганізації;
- юридичним особам, статутні документи яких не передбачають можливість створення телерадіоорганізацій;
- іноземним юридичним і фізичним особам та особам без громадянства;
- політичним партіям, профспілковим, релігійним організаціям та юридичним особам, які їх заснували;
- громадянам, які за вироком суду відбувають покарання у місцях позбавлення волі або визнані недієздатними.

Надзвичайно актуальним питанням нині є дотримання положень щодо заборони заснування в Україні телерадіоорганізацій органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Національна рада постійно проводить роз'яснювальну роботу з ліцензіатами щодо виконання вимог зазначеної норми. У звітному році процес переоформлення ліцензій телерадіоорганізацій, засновниками яких були органи державної влади, завершено.

Національна рада і надалі відстежувала, щоб серед заявників, суб'єктів господарювання, які мають право на заснування телерадіоорганізацій, були лише юридичні особи України та громадяни України, не обмежені у цивільній дієздатності.

Проте питання обмеження участі іноземних юридичних і фізичних осіб та осіб без громадянства у заснуванні телерадіоорганізацій залишається невирішеним. Ця норма Закону може трактуватися по-різному: або як цілковита, законодавчо закріплена заборона, або ж як фактичний дозвіл на заснування електронних засобів масової інформації нерезидентами через створення української юридичної особи. У разі, якщо іноземець чи іноземна юридична особа купують частку у створеній компанії, то формально вони не є засновниками, зате придбавши її, стають власниками, а отже, й повноцінними учасниками, що дає їм змогу в подальшому контролювати діяльність телерадіокомпанії.

У ст. 1 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” визначено, що „власник телерадіоорганізації – це фізична або юридична особа, яка

набула права власності на телерадіоорганізацію або частку її статутного фонду шляхом заснування чи в інший, передбачений законодавством спосіб”.

Таким чином, обмеження участі іноземних юридичних і фізичних осіб та осіб без громадянства на час заснування телерадіоорганізації не позбавляє їх у подальшому можливості придбати (купити) частку статутного капіталу. Відповідні норми законодавства дозволяють існування телерадіоорганізацій зі стовідсотковими іноземними інвестиціями. Тому, зазначені особи безперешкодно можуть створити юридичну особу – резидента України, яка, своєю чергою, може бути засновником телерадіокомпанії. Це є правовою колізією, оскільки норми Закону України „Про телебачення і радіомовлення” не узгоджуються з нормами цивільного та господарського законодавства. Правове регулювання суб'єктів електронних засобів масової інформації здійснюється відповідно до вимог загального законодавства, в якому діяльність суб'єкта господарювання повністю залежить від засновника (власника).

Для чіткого розмежування понять про власників, засновників та учасників телерадіоорганізацій, які є іноземними юридичними і фізичними особами та особами без громадянства, їх участі у статутному капіталі телерадіоорганізацій необхідно внести зміни до діючої редакції ст. 12 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”. Оскільки Національна рада не є суб'єктом законодавчої ініціативи, вирішення цього питання упродовж багатьох років лишається відкритим.

У чинному законодавстві передбачено низку антимонопольних обмежень, що стосуються електронних засобів масової інформації. Зокрема, у ст. 42 Конституції України зазначено, що „держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускається зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом”. Кожна монополія є потенційною небезпекою для економіки. Зловживання монопольним становищем будь-якого суб'єкта господарювання негативно впливає на розвиток галузі.

Зокрема, вимогами Закону України „Про телебачення і радіомовлення” (ч. 3 ст. 8) регламентовано, що один суб'єкт господарювання може мати лише одну ліцензію на наземне ефірне мовлення у кожному територіальному сегменті телерадіоінформаційного ринку – загальнонаціональному (на всю територію України), регіональному (на окремий населений пункт або групу населених пунктів, що можуть розглядатися як компактне територіальне утворення). Жодна фізична або юридична особа не має права контролювати у будь-який спосіб через вплив на формування управлінських та/або наглядових органів телерадіоорганізацій більше 35 відсотків загальних обсягів відповідного територіального телерадіоінформаційного ринку – загальнонаціонального, регіонального або місцевого.

Одним із повноважень Національної ради є забезпечення і сприяння конкуренції у діяльності телерадіоорганізацій усіх форм власності, створення

умов щодо недопущення усунення, обмеження чи спотворення конкуренції у телерадіоінформаційному просторі. Інші питання щодо економічної конкуренції у сфері телерадіомовлення регламентує антимонопольне законодавство України.

Широкого публічного резонансу набула ситуація, що склалася в діяльності трьох харківських компанії ТОВ „ТК „АТН”, АТ телевізійна та радіомовна компанія „Фора” та АТ ТРК „Право А/ТВК”, які у вересні 2011 року припинили мовлення. Вона занепокоїла громадськість тим, що компанії вбачали в цьому утиски свободи слова, вимагали розгляду вищими державними органами.

Національна рада у рамках своїх повноважень призначила позапланові перевірки діяльності зазначених компаній. За їх результатами було з'ясовано, що причини конфлікту лежать у господарській площині і мають суто технічний та організаційний характер. Тому результати перевірок було взято до відома.

Зважена позиція Національної ради була врахована під час розгляду цього питання Міжвідомчою робочою групою з аналізу стану дотримання законодавства про свободу слова та захисту прав журналістів. Власникам та акціонерам телерадіоорганізацій було рекомендовано вирішити питання щодо права власності на телеканали та їх управління відповідно до чинного законодавства.

Упродовж 2011 року Національна рада неодноразово розглядала звернення територіальних відділень Антимонопольного комітету України з метою з'ясування питання щодо дотримання ліцензіатами законодавства про захист економічної конкуренції. Зокрема, на підставі звернення Волинського територіального відділення Антимонопольного комітету України щодо діяльності ПП „РО „Львівська жінка” Національна рада провела позапланову перевірку, під час якої виявлено порушення щодо території розповсюдження програмної послуги. За результатами перевірки ухвалено рішення звернутися до суду про анулювання ліцензії цієї компанії.

Також Національна рада розглянула заяву Черкаського обласного відділення Антимонопольного комітету України про ознаки порушення чинного законодавства про захист економічної конкуренції стосовно діяльності ТОВ „Телерадіокомпанія „Антенa-плюс”. Своєю чергою компанія посилалася на незаконні дії ТОВ „Черкаські телекомунікаційні системи”, м. Черкаси, які призвели до припинення мовлення.

За результатами перевірки Національна рада виявила, що конфліктна ситуація стосується господарської діяльності компанії ТОВ „Телерадіокомпанія „Антенa-плюс”. У діях ТОВ „Черкаські телекомунікаційні мережі” не виявлено порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Оскільки контроль за дотриманням суб'єктами інформаційної діяльності законодавства про захист економічної конкуренції та недопущення ними недобросовісної конкуренції здійснюють органи Антимонопольного комітету України, Національна рада направила до цієї

інституції звернення Всеукраїнської асоціації операторів кабельного телебачення і телерадіоінформаційних мереж про виявлені методи недобросовісної конкуренції з боку дистриб'юторів іноземних телеканалів для відповідного реагування.

Упродовж останніх років спостерігається зростання таких негативних тенденцій, як концентрація ЗМІ в руках окремих власників та створення фінансово-інформаційних монополій. Національна рада особливу увагу приділяє цим питанням. Для унеможливлення створення монополій на володіння електронними засобами масової інформації необхідно мати інформацію про розподіл акцій (прав власності) між засновниками телерадіоорганізації та про розмір частки іноземного капіталу в її статутному фонді. Проте через нечітке формулювання законодавчих норм це зробити фактично неможливо. Як зазначалося вище, чинний Закон України „Про режим іноземного інвестування” не дає однозначної відповіді щодо заснування і діяльності в Україні телерадіоорганізацій з іноземними інвестиціями.

7. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

Міжнародна співпраця у звітному році спрямовувалася на вивчення кращих європейських практик регулювання телерадіомовлення, зокрема, нових медіа, досвіду впровадження цифрових технологій, забезпечення захисту дитячої аудиторії від шкідливого контенту, сприяння розвитку дитячого мовлення та можливостей застосування прикладів європейського досвіду співрегулювання в умовах українських реалій.

У рамках Плану дій Ради Європи для України на 2008–2011 роки, за підтримки спільного проекту Ради Європи і Європейського Союзу „Сприяння європейським стандартам в українському медійному середовищі”, 21 лютого 2011 року Національна рада організувала міжнародний експертний семінар „Регулювання IPTV: європейський досвід та можливості його застосування в Україні”, під час якого провідні європейські та українські експерти обмінялися досвідом щодо різних підходів до ліцензування провайдерів, що працюють з використанням цієї технології.

У квітні 2011 року делегація Національної ради здійснила ознайомчий візит до Нідерландів із метою вивчення однієї з кращих європейських практик у регулюванні телерадіомовних медіа. Під час візиту Національна рада також ознайомила з досвідом діяльності Нідерландського інституту класифікації аудіовізуальних медіа (NICAM). Він розробив одну із найефективніших в Європі систем класифікації аудіовізуальної медіа-продукції, спрямовану на захист дітей та молоді від потенційно шкідливого впливу.

У грудні 2011 року Національна рада також завдяки зазначеному проекту мала змогу ознайомитися з практикою адаптації цієї системи в умовах особливостей національного телерадіопростору, зокрема в Туреччині.

Враховуючи актуальність проблематики та набутий європейський досвід, регуляторний орган ініціював вивчення потреби вдосконалення нинішньої системи маркування аудіовізуальної продукції.

Упродовж року Національна рада також співпрацювала з Координатором проектів ОБСЄ в Україні у рамках спільного проекту „Підтримка становлення механізмів співрегулювання у сфері електронних ЗМІ напередодні переходу до цифрового мовлення”.

Перехід України від системи аналогового до цифрового мовлення має досить багато складних технологічних проблем. Він може призвести не лише до збільшення кількості традиційних телерадіомовних засобів масової інформації, а й створить можливості для поширення нових. Компенсувати збільшення цього навантаження може удосконалення практики співрегулювання. Метою проекту було вивчення можливості розробки дієвого механізму такої співпраці.

У червні 2011 року відбулися міжнародна конференція та експертний семінар „Співрегулювання у сфері аудіовізуальних ЗМІ в умовах переходу до цифрового мовлення”. Члени Національної ради, незалежні українські та

міжнародні експерти, громадські організації та представники медійної сфери обговорили питання впровадження цифрового телебачення у контексті загальноєвропейських процесів, специфіку використання регуляторного механізму в країнах регіону ОБСЄ, міжнародну практику спільного регулювання, проблеми та перспективні можливості її застосування в Україні.

У рамках цього ж проекту у серпні 2011 року були проведені регіональні консультації у Сумах, Одесі, Донецьку і Тернополі із залученням регіональних та місцевих мовників. У перебігу нарад відбулася дискусія між учасниками та обговорення перспектив адаптації міжнародного досвіду в Україні.

У липні 2011 року делегація Національної ради взяла участь в обговоренні аспектів регулювання переходу на цифрове мовлення і теми нових ЗМІ та їхнього впливу на світові комунікації під час додаткової наради „Просування плюралізму у нових ЗМІ”, організованої у Відні Офісом представника ОБСЄ з питань свободи слова та Бюро з демократичних інститутів і прав людини у рамках головування Литви в ОБСЄ.

Упродовж звітнього періоду Національна рада також продовжувала співпрацю з аналогічними регуляторними органами у сфері телерадіомовлення країн Європи в рамках Європейської платформи регуляторних органів (The European Platform of Regulatory Authorities – EPRA), членом якої Національна рада є з 2001 року.

У це незалежне об'єднання регуляторних органів у сфері телерадіомовлення нині входять 53 відповідні уповноважені структури країн Європи, воно спрямовує свої зусилля на забезпечення можливостями для постійного обміну досвідом із практичних питань регулювання аудіовізуальних медіа.

Діяльність EPRA підтримується Радою Європи, Європейською Комісією, Європейською аудіовізуальною обсерваторією та Офісом представника ОБСЄ з питань свободи слова. У травні 2011 року делегація Національної ради взяла участь у 33-му засіданні EPRA, яке проходило у місті Охрид на запрошення Ради з питань телерадіомовлення Македонії.

Одним із основних питань, які обговорювалися на цьому засіданні, було встановлення критеріїв розмежування традиційних і нових медіа та викликів, які постають перед регуляторними органами в контексті розвитку нових форм медійного контенту, зокрема: послуг на замовлення, відео в інтернеті, інтернет-версій газет, журналів і телевізійних програм.

У жовтні 2011 року в Брюсселі відбулося 34-е засідання Європейської платформи, участь у якому також взяла делегація Національної ради завдяки підтримці спільного проекту Ради Європи і Європейського Союзу „Сприяння європейським стандартам в українському медійному середовищі”.

Для участі у цьому засіданні EPRA зібралися 150 представників із 45 країн на запрошення Вищої аудіовізуальної ради франкомовної спільноти Бельгії (CSA).

Оскільки згідно зі щорічним планом EPRA тему регулювання контенту нових медіа було визначено пріоритетною на 2011 рік, на цьому засіданні також тривало обговорення проблем, пов'язаних зі швидким технологічним розвитком медіа-послуг та інтеграцією редакційного, комерційного та програмного контенту, зокрема, проблем регулювання послуг на замовлення (VOD).

У рамках засідання EPRA відбувся круглий стіл із залученням представників нової медіа-індустрії („Facebook”, „BSkyB”, Асоціації операторів IPTV Італії), де обговорювалися проблеми і підходи до захисту дітей у сфері он-лайн та застосування можливих заходів, спрямованих на поєднання різних платформ і форм аудіовізуального продукту.

У звітному році під час першого в історії нашої держави головування України у Комітеті міністрів Ради Європи Національна рада активно брала участь у розробці пріоритетів та забезпеченні реалізації Програми головування, які отримали високу оцінку з боку країн-членів та керівництва організації.

27 жовтня 2011 року Національна рада за сприяння спільного Проекту Ради Європи і Європейського Союзу „Сприяння європейським стандартам в українському медійному середовищі” у рамках Програми головування провела міжнародну конференцію „Цифрове мовлення в Європі: правові, регуляторні та технічні аспекти”.

Під час конференції було здійснено комплексний аналіз стану впровадження цифрового мовлення в Європі та Україні, обговорено особливості регулювання цифрового дивіденду, розглянуто моделі державної підтримки, проблеми переходу на цифрове телебачення, перспективи розвитку радіомовлення в умовах новітнього технологічного середовища. За її результатами ухвалено відповіді рекомендації.

Упродовж року Національна рада також проводила регулярні зустрічі з представниками інших європейських структур, міжнародних організацій та журналістами, під час яких відбувався обмін інформацією про розвиток телерадіоінформаційної сфери як в Україні, так і в світі. Послідовна співпраця Національної ради з міжнародними медійними інституціями сприяє активному входженню України у світовий інформаційний простір.

8. ВИСНОВКИ

Національна рада послідовно виконує повноваження, покладені на неї як на конституційний регуляторний орган у сфері діяльності електронних засобів масової інформації.

2011 рік для Національної ради і загалом для телерадіоінформаційної галузі України був роком практичного здійснення масштабного проекту впровадження цифрового наземного телевізійного мовлення та наближення практики діяльності українських медіа-структур до європейських і світових стандартів.

До кінця звітнього року завершено перший етап переходу на цифрове мовлення.

Створено загальнонаціональну наземну ефірну цифрову мережу із 32 програм, змонтовано 166 передавальних станцій, які охоплюють цифровим сигналом 95% населення України.

Проте у практичній роботі конституційний орган має достатньо проблем, вирішення яких залежить від багатьох економічних і правових чинників.

Оскільки Національна рада фінансується за рахунок Державного бюджету України, передбачені кошти не дають можливості виконувати увесь обсяг визначених законодавством завдань.

Враховуючи обсяги видатків, виділених на утримання Національної ради в 2011 році, діяльність конституційного органу упродовж року здійснювалася в особливому режимі економії бюджетних коштів. Із п'яти бюджетних програм фінансується лише дві, загальні обсяги фінансування Національної ради становлять 63 відсотки від потреби.

Упродовж року було значно ускладнено виконання основних завдань і функцій, покладених на Національну раду, зокрема, однієї з головних функцій органу – здійснення офіційного моніторингу. Не виділялися кошти на фінансування капітальних видатків, що фактично зупинило роботу з переоснащення та обслуговування моніторингових центрів центрального апарату та регіональних представництв.

У зв'язку з переходом України на цифрове телевізійне мовлення та необхідністю Національної ради здійснювати офіційний моніторинг телерадіопрограм постає нагальна потреба в доукомплектуванні технічної бази моніторингового центру, що дозволить здійснювати запис, архівацію та аналіз програмного наповнення ефіру телевізійного мовлення у цифровому форматі.

Упродовж тривалого періоду неврегульованим залишається питання стягнення штрафів із телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги, які у своїй діяльності допускають порушення чинного законодавства та умов ліцензій. Національна рада вкотре підготувала пропозиції до Кабінету Міністрів України щодо розмірів

штрафу. Після погодження цих пропозицій регуляторний орган зможе застосовувати до ліцензіатів санкцію, яка, окрім того, що є однією з найдієвіших форм запобігання порушенням, також сприятиме поповненню Державного бюджету України.

Застарілою є ст. 39 Закону України „Про телебачення і радіомовлення”, яка не регулює питань мовлення та надання програмних послуг із застосуванням мереж новітніх технологій IPTV, OTT (Over the Top), HbbTV та інших мультисервісних мереж. Зважаючи на законодавчу неврегульованість їх функціонування в телерадіоінформаційному просторі України, Національна рада проводить значну експертну роботу із вивчення досвіду регулювання нових видів телекомунікацій інших країн, які вже перебувають на шляху подолання цих проблем. Нині в цивілізованому світі існує багато підходів, які можна застосовувати і в Україні. Вдосконалення вітчизняного законодавства пришвидшить процес впровадження прогресивних технологій мовлення.

Неврегульованими лишаються питання щодо розмежування понять „власник”, „засновник”, „учасник” та питання щодо участі іноземних юридичних і фізичних осіб у статутному капіталі телерадіоорганізацій. Так, ч. 3 ст. 12 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” є відсильною нормою, яка не розкриває у повному обсязі питання участі іноземних фізичних і юридичних осіб у статутних капіталах телерадіоорганізацій, що призводить до появи компаній з іноземним капіталом, розмір якого не обмежується.

Потребує вирішення проблема щодо діяльності супутникових платформ за технологією DTH:

- до Національної ради не звертався жоден із представників іноземних супутникових DTH-платформ для отримання ліцензії провайдера програмної послуги;
- діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання з неконтрольованої реалізації (продажу) карток доступу та закордонного приймального супутникового обладнання (тюнерів) несертифікованого в Україні, яке відкриває несанкціонований перегляд значної кількості програм іноземних супутникових DTH-платформ;
- приймальне обладнання та картки доступу до телепрограм призначені для використання на територіях країн походження супутникових платформ і не призначені для реалізації у законний спосіб на території України.

Актуальним є також питання щодо включення провайдерами програмної послуги до складу універсальної програмної послуги програм тих мовників, що отримали ліцензії на мовлення у багатоканальних цифрових мережах. У зв'язку з уведенням в дію загальнонаціональних цифрових телевізійних мереж МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5 виникає правова колізія щодо застосування норм чинного законодавства в частині формування універсальної програмної послуги в умовах переходу на цифрове мовлення.

Відповідно до вимог ст. 1 Закону України „Про телебачення і радіомовлення” універсальна програмна послуга – це обов’язкове забезпечення абонентам можливості перегляду пакета програм у складі програм телерадіоорганізацій, які відповідно до ліцензій здійснюють наземне ефірне мовлення на території розташування відповідної багатоканальної телемережі за винятком випадків застосування абонентами індивідуальних приймальних приладів або систем. Однак, ст. 23 закону визначає ефірне мовлення і багатоканальне мовлення з використанням радіочастотного ресурсу як окремі види мовлення. Без вирішення цієї проблеми суб’єкти інформаційної діяльності будуть змушені здійснювати діяльність поза правовим полем.

Дотепер гострим лишається питання щодо включення програм кабельних каналів мовлення до складу програмної послуги, яку мають надавати провайдери. Оскільки чинним законодавством не передбачено зазначення у ліцензіях на кабельне мовлення інформації щодо провайдера програмної послуги, то Національна рада не може втручатися у здійснення господарської діяльності суб’єктів господарювання.

Неоднозначна ситуація склалася в телерадіокомпаніях, які отримали ліцензії на кабельне мовлення на території міст у межах розташування багатоканальних телемереж інших операторів телекомунікацій. Врегулювання потребує ситуація щодо приведення умов діючих ліцензій на кабельне мовлення до ліцензій провайдерів програмної послуги в частині кількості домогосподарств, території, місцезнаходження головних станцій, каналу ретрансляції.

Зважаючи на те, що з часу набуття чинності Закону України „Про телебачення і радіомовлення” минуло понад п’ять років, назріла нагальна потреба внесення змін до нього.

За цей час фактично сформовано вітчизняний телерадіоринок, утвердився і збільшився кількісно сегмент провайдерів програмної послуги, реальністю стало цифрове телемовлення, стрімко розвиваються супутникове телебачення і нові технології, дедалі чіткіших обрисів набуває Суспільне телебачення.

Окрім цього, Верховна Рада України ратифікувала Європейську конвенцію про транскордонне телебачення, і наша країна стала повноправним членом Постійного Комітету з правом голосу.

Усі ці зміни однозначно вказують на те, що без вчасних і зважених законотворчих кроків у галузі інформаційної політики, Україна може втратити шанс стати в один ряд із провідними європейськими державами в розвитку нових технологій та формуванні цивілізованих підходів до створення належних умов діяльності засобів масової інформації, незалежно від форм власності.

Вирішення проблемних питань, що стосуються не лише телерадіоінформаційної галузі, а й захисту національних інтересів країни, можливе за консолідації зусиль відповідних державних органів та підтримки Президента України і Верховної Ради України.

Діяльність Національної ради в наступному періоді спрямовуватиметься на виконання першочергових завдань із розбудови телерадіоінформаційної галузі та подальшого здійснення наглядових і регуляторних повноважень, покладених на неї державою.